Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

הײנט 10 זײטען

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 15 גראשען

נייער פאלקסבלאט

№ 241 | Łódź, Poniedziałek 19 października 1931 r. | נײנטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג ח׳ מרחשון תרצ״ב | № 241

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

געשטארבען עדיסאן

ניו-יארק, 18 (ספ. טעל.) היינט פארטאגס 3.25 איז אין ניו-יארק געשטארבען איינער פון די גרעסטע גאונים פון אונזער צייט, דער בעריהמטער ערפינדער טאמאס-אלווא עדיסאן.

* * *

טאמאס אלווא עדיסאן איז אלט געווען 84 יאהר.

אנגעהויבען זיין קאריערע האט ער אלס צייטונגס-יונגעל....

גלייכצייטיג האט ער זיך שטארק אינטערעסירט מיט כעמיע.

ער איז דער ערפינדער פונ׳ם עלעקטרישען לעמפעל, פון פאנאגראף; ער האט פערפולקומט דעם טעלעפאן א. אז. וו.

געארבייט האט ער ביז דער לעצטע צייט.

אין דער היגזיכט פון ארבייטסזאמקייט איז ער געווען אומפערגלייכליך, און וועגען דעם האבען זיך געשאפען לעגענדעס.

זיינס א בעקאנט ווערטעל איז געווען:

— „געניאליטעט בעשטייט פון איין פראצענט בעגייסטערונג און פון 99 פראצענט שווערע ארבייט“

צום טויט פון וועלט-בעריהמטען ערפינדער

אויבען: דאס געבורטס-הויז פון עדיסאנ׳ען אין מילאנא (אהיא).
אויבען, רעכטס: עדיסאנ׳ס וויכטיגסטע ערפינדונג דאס עלעקטרישע לעמפעל אויף א יובילעאומס-מארקע פון די פעראייניגטע שטאטען.
אונטען, לינקס: עד סאן דעמאנסטרירט זיין יוגענד-ערפינדונג, דעם פאנאגראף.
אונטען, רעכטס: א יוגענד-פאטאגראפיע פון עדיסאנ׳ען.
לינקס, אינגאנצען וואוקס: די לעצטע אויפנאהמע פון דעם גאון-עולם.

די פראנצויזישע באנק וועט דע-פאנירען אין ניו-יארק 200 — 300 מיליאן דאלאר אין גאלד

פאריז, 18 (ספ. טעל.) דער וואשינגטאנער בעריכט-אפגעבער פון „אדושענס פינאנסיער עט עקאנאמיק“ איז מודיע, אז דער פארשטייער פון דער פראנצויזישער מלוכה-באנק, פארניע, וועלכער פיהרט אונטערהאנדלונגען מיט דער פעדעראל-רעזערוו-באנק, האט דערקלערט די גרייטקייט צו דעפאנירען אין אמעריקא 200—300 מיליאן דאלאר.

די פעדעראל-רעזערוו-באנק וועט הויבען דעם דיסקאנטא-זאץ ביז 4 פראצענט, און אפשר נאך העכער.

ראט פון פעלקער-בונד איז זיך נישט מיאש

און מאכט ווייטע זיצונגען וועגען דעם כינעזיש-יאפאנישען קאנפליקט

גענף, 18 (ספ. טעל.) היינט איז ... א זיצונג פון פעלקער-בונד-ראט וועגען דעם יאפאניש-כינעזישען סכסוך.

דינסטאג וועט ווידער פארקומען א זיצונג וועגען דעם ענין.

יאפאן רעכענט זיך נישט

מיט דער פארערונג פון פעלקער-בונד

גענף, 18 (ספ. טעל.) נעכטען ביינאכט איז פארגעקומען א זיצונג פון ראט, אויף וועלכער עס איז בעשלאסען געווארען ארויסצושיקען א נאטע צו כינא און יאפאן צו ערלעדיגען דעם קאנפליקט אין מאנדזשוריען אויף א פרידליכען אופן. אין צווייטען פאל וועט אמעריקא געגעבען ווערען פרייע הענד צו האנדלען לויט׳ן אייגענעם איינזעהן.

ווי מען גיט איבער, איז יאפאן דעצידירט נישט צו רעכענען זיך מיט דער פאדערונג פון פעלקער-בונד.

גראנדי קומט קיין בערלין

כדי אויסצוארבייטען א געמיינזאמע שטעלונג לגבי פראנקרייך און אמעריקא

בערלין, 18 (ספ. טעל.) דעם 25. ה. ח. קומט דער איטאליענישער אויסערן-מיניסטער גראנדי קיין בערלין, כדי צו קאנפערירן מיט דער דייטשער רעגירונג וועגען שאפען א געמיינזאמע שטעלונג פון דייטשלאנד און איטאליען לגבי פראנקרייך און אמעריקא — אין שייכות מיט דעם פלאן, אז די פראנצויזישע רעגירונג זאל האבען א קאנטראלע איבער די אמעריקאנער פינאנצען, כדי צו קענען שטיצען די פעראייניגטע שטאטען.

יודישע ארבייטער

אין דער קליידונג-אינדוסטרי פון ווייסרוסלאנד

מאסקווע, (יט״א) די ווייס-רוסלענדישע קליידונג-אינדוסטריע האט אויסגעפיהלט איהר 5-יעהריגען פלאן אין צוויי יאהר מיט 9 חדשים: לויט דעם פלאן האט ווייס-רוסלאנד געדארפט אויסארבייטען אין 5 יאהר פאר 1 מיליארד מיט 500,000 טויזענד רובל קליידער, און אויסגעארבייט האט זי אין 2 יאהר מיט 9 חדשים פאר העכער אנדערט-האלבען מיליאן רובעל — 104 פראצענט פון גאנצען פלאן.

העכער 60 פראצענט פון אלע ארבייטער אין דער ווייס-רוסלענדישער קליידער-אינדוסטריע זענען יודען. אין די גרויסע ניי-פאבריקען פון מינסק, וויטעבסק, האמעל און מאהילעוו דערגרייכט די צאהל יודישע ארבייטער ביז 85 פראצ., 70 פראצענט פון די בעשעפטיגטע אויף די פאבריקען זענען פרויען.

די ווייס-רוסישע קליידער-אינדוסטריע, וואס האט אין 1927 געצעהלט 500 ארבייטער, בעשעפטיגט איצט 20 טויזענד ארבייטער. דער פלאן פאר 1932 איז 23 טויזענד ארבייטער און פאר 300 מיליאן רובעל פערטיגע פראדוקציע.

לאוואל וועט פארשלאגען הובער׳ן

צו פערקלענערען די אינטערנאציאנאלע חובות אויף 50 פראצ.

פאריז, 18 (ספ. טעל.) דער רעדאקטאר פון „מאטען“, דער בעריהמטער פראנצויזישער זשור-נאליסט זשול זויערווין האט פערעפענטליכט א ני-ארטיקעל, אין וועלכען עס ווערט צ. א. געזאגט:

„פעטער לאוואל פאהרט קיין אמעריקא מיט א גרייטען קאנסטרוקטיווען פלאן. אנשטאט צו שטיצען די אונטערהאנדלונגען אויף א געוויסער צאהל פונקטען, וועט ער פארשטעלען דעם שטאנד פונקט פון זיין רעגירונג און פאלק. געגומען אין א לאגישער גאנצקייט.

„אויף וויפיל עס האנדעלט זיך וועגען די אינטערנאציאנאלע חובות, וועט לאוואל ערקלערען דעם פרעזידענט הובער, אז פראנקרייך אנערקענט די נויטיגקייט פון בריינגען קרבנות, אבער דאס פראקלאמירען א מאראטאריום האלט זי פאר א נישט-ענטשפרעכענדע פארם.

„א מאראטאריום האט דאך צוויי פינסטערע זייטען: קודם בעדראהט א מאראטאריום אנצו-הויפען אויסערגעוועהנליך גרויסע חובות-סומען, וועלכע ווערען צאהלבאר נאכ׳ן אפלויף פון דער פראלאנגאטע, און חוץ דעם, צוליב דעם ווערט מעג-ליך די טענדענץ מצד די פעלקער צו ערקלערען זיך פאר באנקראט.

„א סך גלייכער ווייזט זיך-אויס צו זיין דאס אויסשטרייכען פון א טייל חובות. מ׳דארף אזוי ווייט געהן, ס׳זאלען אויסגעשטראכען ווערען 50 פראצענט. די פעראייניגטע שטאטען וואלטען אין אזא פאל געהאט היזק אנ׳ערך צוויי הונדערט מיליאן דאלאר יעהרליך.

„זייער קרבן וואלט זיכער געווען דער גרעסטער און אלס אנערקענונג פון דעם פאקט וואלט פראנקרייך געקאנט, לויט די אמעריקאנישע כוונות מאכען גרעסערע הנחות אין דער היגזיכט פון ענט-וואפענונג“.

—=:0:=—

קאָנגרעס פון היטלעריסטען

בראונשווייג איז פערוואנדעלט אין א ריזיגען לאגער

געשלעגען צווישען היטלעריסטען און ארבייטער

בראונשווייג, 18. (ספ. טעל.)
אין בראונשווייג קומט היינט פאָר א קאָנגרעס פון היטלערס שטורם-אָפטיילונגען.
עס זענען זיך צוזאמענגעקומען 74 טויזענד היטלעריסטען.
די שטאָט שטעלט מיט זיך פאָר א ריזיגען לאגער.
עס זענען פאָרגעקומען בלוטיגע געשלעגען צווישען די היטלעריסטען מיט די ארבייטער.

רעוויזיאָניסטען אין ארץ-ישראל פראָטעסטירען געגען „ועד הלאומי“

ירושלים, 18 (יט"א טעלעגראַפיש) 15 רעוויזיאָניסטען פון „אספת הנבחרים“ האָבען זיך געווענדעט צום פרעזעס פון „אספת הנבחרים“, ער זאָל צוזאַמענרופען א דרינגענדע סעסיע, כדי צו פּראָטעסטירען געגען דער דיקטאַטאָרישער מאַכט פון „ועד הלאומי“, וועלכער שטיצט פּרעזעס'ן, און בעטייליגט זיך אין דער ארבייט פון דער פאָלקס-צעהלונג.

טהירינגישער לאנדטאג ווארפט אפ דעם פארשלאג וועגען שחיטה-פערבאט

בערלין, (י.ט.א.) פון טהירינגען ווערט מיטגעטיילט, אז דער דאָרטיגער לאנדטאג האָט מיט 21 שטימען געגען 16 אָפּגעוואָרפען דעם פאָרשלאג פון די נאַציאָנאל-סאָציאליסטען וועגען פערבאָטען די יודישע שחיטה. די לינקע פּארטייען האָבען בעגרינדעט זייער געגנערשאפט דערמיט, וואָס דער איינציגער מאָטיוו פאר איינפיהרען דעם שחיטה-פערבאָט איז אַנ'אַנטיסעמיטישער.

1720 סערטיפיקאַטען פאַר א האלב יאָהר

פאָדערט די „אגענץ“ פון דער ארץ-ישראל-רעגירונג

לאָנדאָן, 18 (יט"א טעלעגראַפיש) די עקזעקוטיווע פון דער „אגענץ“ האָט זיך געווענדעט צו דער ארץ-ישראל-רעגירונג, זי זאָל ארויסגעבען אויפ'ן קומענדיגען האלבען יאָהר, ביז אפּריל 1720–1932 סערטיפיקאַטען.

א האלב מיליאָרד דאָלאר דעפיציט

אין משך פון פירטהאלבען חדשים אין אמעריקא

ניו-יאָרק, 18 (ספ. טעל.) דער פינאַנצען-דעפּאַרטאַמענט פון די פערייניגטע שטאַטען האָט אין פערלויף פון די ערשטע דריי און א האלבען חודש פון דעם לויפענדען בודזשעט-יאָהר, — אַנהויבענדיג פון חודש יולי — אַ דעפיציט, וואָס האָט דערגרייכט די סומע פון 500 מיליאָן דאָלאַר.

פרעזידענט הובער מיט א יודישען פינאַנסיסט

בעראַטען זיך וועגען דער פינ. לאַגע אין אַמעריקאַ

וואשינגטאָן, 18 (יט"א טעלעגראַפיש) פּרעזידענט הובער האָט אָפּגעהאלטען א קאָנפערענץ מיט'ן בעקאַנטען יודישען פינאַנסיסט בערנארד באַרוך. אין דער קאָנפערענץ האָבען זיך אויך בעטייליגט אַנדערע יודישע באַנקירען. ס'איז ארומגערעדט די פינאַנץ-לאַגע אין אמעריקא.

דער כינעזיש-יאפּאַנישער קאָנפליקט פאר'ן פעלקער-בונד

יאַשיאַנאַ — דער יאַפּאַנישער פערטרעטער
דזשילבערט — פערטרעטער פון אמעריקע
ד"ר שע, — דער כינעזישער פערטרעטער

ווי אזוי וועט סטאַביליזירט ווערען דער ענגלישער פונט?

לאָנדאָן, 18 (ספ. טעל.) „דיילי העראַלד“ מעלדעט, אַז לעת עתה זענען נאָך נישט בעאַר-בייט געוואָרען קיין שום פּראָדגונגען, וואָס דאַרפען צוגרייטען די סטאַביליזירונג פון דעם פונט.
די לאָנדאָנער „סיטי“ איז איבערצייגט, אַז אין דער נאָהענטסטער צייט וועט זיך איינגעבען צו סטאַביליזירען דעם פונט.

דערשאָסען א יודישען בחור

אויף דער פויליש-סאָוויעטישער גרעניץ

ראָווני. (יט"א) פון אוסטראה ווערט מיטגעטיילט, אז אויף דער פויליש-סאָוויעטישער גרעניץ אין דער נאָהענט פון אוסטראה איז דורך דער סאָוויעטישער גרעניץ-וואַך דערשאָסען גע-וואָרען, בעת'ן פרובען איבערגעהען די גרעניץ, דער יודישער בחור מאיר בעולאנד, א געוו. תלמיד פון דער פינסקער ישיבה. די חברא-קדישא פון אוסטראה האָט זיך געווענדעט צו דער סאָוויעטישער מאכט ווע'ן ארויסגעבען דעם קער-פער פון דערשאָסענעם, דערווייל איז אָבער פון דאָרט נישט אנגעקומען קיין ענטפער. ווי עס ווערט מיטגעטיילט, איז בערלאנד, א געבוירענער פון אסטרוי, לעצטענס אריינגעפאלען אין א מרה-שחורה און ער האָט געשטרעבט „זעהען אין דער יועלט אריין“.

דר. חיים ווייצמאַן אין האמבורג

בערלין (יט"א) אין האמבורג איז פּאָרגעקומען א גרויסע אויפנאהמע פאר'ן געוו. פּרעזידענט פון דער ציוניסטישער אָרגאניזאציע און יודישער אגענץ דר. חיים ווייצמאן, אויף וועלכער דר. חיים ווייצמאן האָט געהאלטען א רעפעראט וועגען דער איצטיגער פּאָליטישער און פינאַנציעלער לאגע פון ציוניזם. נישט קוקענדיג אויף אלע שטערונגען, האָט דר. ווייצמאן ערקלערט, איז נישטאָ קיין שום יסוד פאר יאוש-שטימונגען.

STARSZY FELCZER
A. Neumark
Południowa 38, tel. 163-46
צוריקגעקעהרט
נעהמט אָן פון 8–10 פריה און פון 2–4 נאָכמ.
פאר אונבעמיטעלטע – מעסיגע פרייזען.

Z intencji zaślubin panny
Chanki Mordkowiczówny
z panem
Hermanen Bawełniakiem
składam najserdeczniejsze życzenia
Sz. Wielgowolski.

מזל-טוב
ווינשען מיר אונזער געעהרטען מיטגליד
אברהם פישהאף
צו דער פארלאָבונג פון זיין שוועסטער
מלכה מיט ה' מאָטעק ברייטפארד
מיר ווינשען זיי א גליקליכע צוקונפט
חברה „הדרת צעירים“
בלודו, ווסכאָדניע 27.

אַכטונג, טריקאָ-ביילער
די פאַך-קאָמיסיע טריקאָ-נייהער (וואָלטשאַנסקא 19) מאַכט בעקאַנט, אז אָנהויבענדיג פון 18. אָקטאָבער 1931 קומט פאָר אַנ'איבעררעגיסטראַציע פון אלע מיטגלידער. עס ווערען אויך פערשריבען נ"ע מיטגלידער. דער שפּעטסטער טערמין פון דער איבעררעגיסטראַציע איז דער 30. אָקטאָבער 1931
די פאַך-קאָמיסיע
פון טריקאָ-נייער ביים האנדוו.
פעראיין, וואָלטשאַנסקא 19. 7050

Rodzinie STASZEWSKICH
z powodu przedwczesnego zgonu
Ich OJCA B. P.
wyrazy najserdeczniejszego
współczucia składają
Frania Moszberżanka
i Hela Icyngierówna

ברינינגס נצחון אין רייכסטאג

בלוטיגע ארבייטער-אונרוהען אין דייטשלאנד

בערלין, 18 (ספ. טעל.) מיט א זעהר גרויסען אינטערעס האָט מען נאָכגעפאָלגט דעם סוף פון דער דיסקוסיע איבער דער עקספּאָזע פונ'ם דייטשען רייכסקאַנצלער ברינינג. די לעצטע רעדעס פון די פאָרשטעהער פון די קלענערע פּאַר-טייען האָבען נישט אויסגעטראָגען אין דער דיס-קוסיע קיין שום אינטערעסאַנטע מאָמענטען. בעת די רעדעס פון דער רעכטער אָפּאָזיציע האָט ברי-ניגג דעמאָנסטראַטיוו פערלאָזען דעם זיצונגס-זאל.
ווען ברינינג האָט צום סוף פון דער דיס-קוסיע ווידער גענומען דאָס וואָרט, זענען ווידער די דעפּוטאַטען פון די נאציאָנאל-סאָציאליסטען און דייטש-נאציאָנאלע ארויס פון זאל. ברינינג האָט ערקלערט, אז די אויפגאבע פון דער רעגירונג וועט זיין נישט צו דערלאָזען, דאָס אין משך פון די שווערסטע און קריטישסטע ווינטער-חדשים זאָל דאָס דייטשע פאָלק צוריסען זיין אויף צוויי פיינד-ליכע לאגערן. דער איצטיגער קאַבינעט אנערקענט נישט קיין שום פּאַרטיי-פּראָגראַם.
דער קאַנצלער האָט ווייטער ערקלערט, אז ער האָט בכיוון נישט געוואָלט ענטפערן אויף די רכילות, וואָס מען האָט ענטגעגענגעוואָרפען, ווייל איצט איז נישט די צייט דערצו. וויכטיגערע פראַגן שטעהען אויפ'ן סדר-היום. די רעגירונג וויל זיך איצט נישט לאָזען ארויסשטויסען אויפ'ן וועג פון א קאַמף מיט'ן ארבייטער-קלאַס. יעדע נייע דייטשע רעגירונג וואָלט זיך אנגעשטויסען אויף אַנ'אונצוטרוי מצד אויס"א...
נאָך דער רעדע פונ'ם רייכסקאַנצלער האָט מען געשטעלט צו דער אָפּשטימונג א פאָרשלאג פון דער רעכטער אָפּאָזיציע וועגען אַנ'אונצוטרוי-וואָטום געגען דער איצטיגער רעגירונג. דער דאָזיגער פאָרשלאג איז אָפּגעוואָרפען געוואָרען מיט 294 שטימען געגען 270 שטימען.
פאר'ן אונצוטרוי-וואָטום האָבען געשטימט צוזאמען מיט דער רעכטער אָפּאָזיציע אויך די קאָמוניסטען, די סאָציאליסטישע אָפּאָזיציע און א גרויסער טייל פון דער פאָלקס-פראַקציע.
בערלין, 18 (ספ. טעל.) נאָך א שטור-מישער זיצונג, וועלכע איז נעכטען פאָרגעקומען, איז דער רייכסטאג פונאנדערגעלאָזען געוואָרען ביז'ן 23-טען פעברואר 1932.
בערלין 18 (ספ. טעל.) נעכטען ביינאַכט האָבען גרויסע מחנות קאָמוניסטען און ארבייטסלאָזע זיך געלאָזען איבער די גאַסען פון בערלין מיט א דעמאָנסטראַציע. בעת דער דעמאָנסטראַציע האָבען זיך געהערט אויסרופען געגען דער רעגירונג און פאָדערונגען צו געבען ברויט די הונגעריגע. די ארבייטסלאָזע האָבען זיך געוואָרפען אויף די קאָלאָניאל-געשעפטען און גענומען ראַבירען. אויף אויגוסט שטראַסע איז געקומען צו א בלוטיגען צוזאַמענשטויס צווישען די ארבייטסלאָזע און פּאָליציי. די לעצטע האָבען זיך בענוצט מיט געווער. דאָך אין די קאָמוניסטען געלונגען אָפּצושלאָגען די ארעסטירטע ארבייטער.
ענהגלכע ידיעות קומען-אָן פון אנדערע שטעט.

נאָך א בילד פון קריזיס אין ענגלאנד

שטרייק פון פישער-פרויען אין שאָטלאַנד.

„נייער פאלקסבלאט“

לאדז
18 אָקטאָבער 1931

אין קייט פון אינטערעסן

ס'וואַרפט זיך אין די אויגען די מאָדנע דער־שיינונג.

אין דייטשלאַנד קעהרען זיך וועלטען, איהר גאַנצער גורל ליגט אויפ'ן וואָגשאָל. היטלער זאָגט צו אַ מאַרש אויף בערלין, שאַכט האָט, ווי אַ פּשוטער מלוכה־פערטרעטער אויסגעזאָגט דעם סוד פון דער שרעקליכער פינאַנציעלער אָרימקייט פון דער מלוכה, — און דאָך איז דער מאַרק נישט געפלויגען אין שאול תחתיה אַריין, אַביסעל זיך אַ וואַקעל געטון און ווידער זיך איינגעשטעלט.

און דאָס איז דאָך נישט דער איינצעלנער פאַל. אויך אַמעריקע איז צוטרייסעלט געוואָרען, דער האַלבער מיליאַרד גאָלד, וואָס מ'האָט ביי איהר אַרויסגעצויגען, האָט געשאַפען אַ גאַנץ ערנסטע לאָך אינ'ם גאָלד־זאַפּאַס פון דער מלוכה, דער דאָלאַר האָט זיך אַ שטאַרקען טרייסעל געטון, און ס'איז זעהר קאָמיש צו זאָגען, ווי דער „ראַבאַטניק“ מיינט אַז שולדיג דערין איז בלויז די שוואַרצע בירזשע, ווען אַ וואַלוטע שטייט פעסט, קען איהר די שוואַרצע בירזשע קיין שלעכטס נישט טון. אָבער די פּאַניק האָט געדויערט בלויז אַ פּאָר טעג, דער דאָלאַר האָט זיך צוריק אויפגעהויבען כמעט צו זיין פריערדיגער הויך.

אויך דער פונט, וואָס האָט אַזוי שטאַרק געליטען צוליב דער גאַנץ ערנסטער פינאַנציעלער קריזיס פון ענגלאַנד איז געוואָרען סטאַביליזירט, ווי ס'וואָלט קיין זאַך נישט געשעהן.

און ביי אונז אין לאַנד, וואו דער מיניסטער האָט בפירוש אַנגעזאָגט וועגען דער מעגליכקייט צו לאָזען פאַלען דעם פרייז פונ'ם זלאָטע, איז די בירזשע געבליבען טויב צו דער אַנצוהערעניש — דער זלאָטי האָט ביי געוויסע מאָמענטען זיך נאָך געהויבען.

וואָס איז די סיבה?

פערשטייט זיך, אַז איטליכע דערשיינונג האָט אַ באַזונדער דערקלערונג, וואָס באַזירט זיך אויף די ספּעציעלע באַדינגונגען פון פינאַנץ־וועזען און פּאָליטיק אין דעם אָדער יענעם לאַנד. אָבער אַן אַלגעמיינע דערשיינונג מוז האָבען אַן אַלגעמיינע באַגרינדונג.

די הויפּט־סיבה איז דאָס, וואָס די מלוכות זענען היינט נישט קיין באַזונדערע „איינסלען“ נאָר אַ געפלאָכטענע קייט פון אינטערעסן, דער ערשטער רינג אין דער קייט איז די דייטשע רעפּאַראַציע־צאָהלונג. דער צווייטער רינג, וואָס הענגט דירעקט אָן דעם ערשטען, איז דער געגענזייטיגער צו־[illegible] צווישען די מלוכות, און אַזוי פלעכטען זיך ווייטער די רינגלעך, וואָס האַלטען פעסט די מלוכות איינע אָן דער אַנדערער, אַזוי פעסט, אַז ווען איינע זאָל פאַלען, מוז זי מיטשלעפּען די אַנדערע.

דער איצטיגער אַנזאָג אין דייטשלאַנד וועגען אויפהערען צאָהלען די רעפּאַראַציע איז איינער פון די שטאַרקסטע אויסדרוקען פון דער דאָזיגער געגענזייטיגער אָפּהענגיגקייט און אחריות.

אין פלוג קען מען מיינען אַז געגען אַזאַ שריט מצד דייטשלאַנד פערמאָגען נאָך די בעלי־חובות געוויסע סאַנקציעס און מיט עטליכע יאָהר צוריק וואָלט אפשר טאַקע תיכף אַ לעגיאָן סאָלדאַטען איבערגעגאַנגען די דייטשע גרעניץ.

היינט אָבער מאַכט שוין די דאָזיגע מעלדונג אויף נישט אַזאַ שטאַרקען רושם, סאַנקציעס קאָסטען טייער נישט בלויז דירעקט, נאָר נאָכמעהר אומדירעקט. נאָך איידער דייטשלאַנד האָט זיך אָפּגעזאָגט צאָהלען, האָט מען אין אַמעריקע גערעדט וועגען אָפּמעקען דעם חוב.

גראָד דאָס פונאַנדערטיילען די לענדער מיט מחיצות און קאָרדאָנען האָט זיי אַלע צונויפגעבונדען און איינגעקלעפּט איינע אין דער אַנדערער ווי ציגעל אין אַ בנין, אַפילו די כלערליי פּאָליטישע און עקאָנאָמישע פּאַקטען וואָס פערשידענע גרופּעס פון מלוכות שליסען צווישען זיך, האָבען נישט דעם כוח צו שאַפען באַזונדערע קאָמפּלעקסען פון אינטערעסן, און די דאָזיגע פּאַקטען ווערען אָפּגעשוואַכט אָדער פערפּלייצט דדורך העכערע כוחות, וועמען אַלע מוזען פאָלגען.

און דער דאָזיגער אויסערליכער אויסדרוק פון דער דאָזיגער געמיינשאַפט איז דער פעלקער־בונד, וועלכער האָט אַזוי אַרום אַ סך מעהר כוח, ווי עס זעהט אויס אין פלוג. נישט דער מאָראַלישער כוח פון די פייערליכע פערזיכערונגען, אָדער פון דער געגענזייטיגער בושה, נאָר די טויזענדער פעדים, וואָס ציהען זיך פון איין לאַנד אין דער אַנדערער, אַדורכברעכענדיג אַלע קאָרדאָנען און פערבינדט אַלע מען איינאיינעם.

די פעלקער קענען נישט לעבען איזאָלירט, מוזען זיך צונויפיידען, זוכען הילף איינס ביים אַנדערען — און דאָס שאַפט די דערנענטערונג צום פעלקער־בונד, וועלכער האָט נישט קיין מיליטער און קיין שום צוואַנג־מיטעל און פונדעסטוועגען גיט ער אַרויס געבאָטען און גלויבט אין זייער פּעולה.

די איינשטעלונג פון די וואַלוטעס נאָך דייער ירידה איז נישט קיין סימן אַז די וועלט שטייט פעסט, נאָר אַ בעווייז, אַז וועלכע קאַטאַקליזמען עס זאָל אויף אַ לאַנד נישט קומען, וועט זי שטענדיג האָבען אחים לצרה.

דער אינטערנאַציאָנאַליזם בריכט זיך אַדורך, נישט געקוקט אויף אַלע שטערונגען מצד די טעאָריעס און דאָקטרינעס.

פ. ס.

דאס רומענישע יודענטום אין קלעם

די פּראָפעסאָרן־הערשאַפט אין רומעניען. — דער אַנטיסעמיטישער אַנגריף אויפ'ן „אָרט“. — די רומענישע סטודענטען לערנען די קוזיסטישע „תורה“ מיט זייערע אויסלענדישע קאָלעגען. — דער וואַהל פון זעליאַ־קאַדריאַנו — דער מערדער פון יאַסער פּרעפעקט — אין פּאַרלאַמענט. — וועלען די רומענישע יודען ווידערשטעהן די אַנטיסעמיטישע אַטאַקען?

ניין און ניינציג פּראָפעסאָרן — פאָטערלאַנד, דו ביזט פערלוירען! דער דאָזיגער שפּרוך הערט זיך איצט איבער גאַנץ רומעניען, וואָס ווערט רעגירט דורך דעם פּראָפעסאָריאַט. אַ יושב אוהל, וואָס האָט די גאַנצע יאָהרען געהאַט צו טון מיט פערשטויבטע פאָליאַנטען, האָט זיך גענומען אויף דער [illegible] פראווען אַ מלוכה און ס'איז נישט צו בעוואונדערען, וואָס דער רעגירונגס־וואָגען סקריפּעט אויף אַלע רעדער.

די פינסטערע כוחות האָבען באַלד דער־שמעקט אַז איצט איז אַ שעת־הכושר, כדי אריינצופיהרען אין פּאַרלאַמענט דעם ראש הטמאה, דעם פּראָפעסאָר קוזאַ.

דעם ערשטען אַרויסטריט האָבען די קוזיסטען געמאַכט אין פּאַרלאַמענט לכבוד דעם „אָרט“. אַ דאַנק די בעמיהונגען פון דר. סיגנאַלאָווסקי פון בערלין איז געלונגען צו פּראָנטערעסירען מיט דעם פּראָבלעם פון פּראָדוקטיוויזירען דאָס דעקלאַסירטע יודענטום נישט נאָר די יודישע הויך־פינאַנץ, נאָר אויך איינציגע רעגירונגס־מיטגלידער. אויפ'ן באַנקעט, וואָס איז איינגעאָרדנעט געוואָרען אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן קאָנסטיטואירען פונ'ם „אָרט“ אין רומעניע, האָבען אַנטייל גענומען איינציגע מיניסטאָרען און פיל מלוכה־מענער. און דאָס האָבען נישט געקענט פערטראָגען די פּאַטענטירטע פּאַטריאָטען פונ'ם לאַנד. די קוזיסטען האָבען גלייך נאָך פּאָר טעג אויסגענוצט דעם דאָזיגען פאַקט, כדי אַנצוגרייפען אין פּאַרלאַמענט אַן'איבעריג מאָל דאָס יודענטום אין אָנווייזען, אַז די רומענישע מלוכה מענער פאַרראַטען דאָס לאַנד דערמיט, וואָס זיי ווייזען אַרויס אַן'אינטערעס צום גורל פונ'ם רומענישען יודענטום. די דעבאַטע אַרום דער פראַגע איז געווען זעהר אַ לייַדענשאַפטליכע און די קוזיסטען זענען געגאַנגען אַזוי ווייט, אַז זיי האָבען אויסגעלאַכט דעם צעם־געדאַנק און פערטייטשט די ראשי־תיבות פון וואָרט „אָרט“ אַלס „אָרגאַניזאַציע פון פּאַרשיווע פּוילענצער“.

דעם צווייטען אַרויסטריט האָבען די קוזיסטען געמאַכט אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן אינטערנאַציאָנאַלען סטודענטען־קאָנגרעס, וואָס איז אָפּגעהאַלטען געוואָרען אין אויגוסט חודש אין בוקאַרעשט. די רומענישע נאַציאָנאַליסטישע סטודענטען האָבען געשפּילט דעם ערשטען פידעל אויפ'ן קאָנגרעס. דער זון פונ'ם פּראָפעסאָר קוזאַ האָט בשעת דער

(קאָרעספּאָנדענץ פון בוקאַרעשט צום „נייעם פאָלקסבלאַט“)

ערעפענונגס־פייערונג גענומען דאָס וואָרט און צוזאַמען מיט דער בעגריסונג, ערקלערט, אַז „די אינטערנאַציאָנאַלע סטודענטען־אָרגאַניזאַציע קען עקזיסטירען נאָר דאַן, ווען זי וועט זיין אַ ריין־קריסטליכע“.

די פערזאַמעלטע סטודענטען־דעלעגאַטען האָבען געקנייטשט מיט די פּלייצעס און שווער בעגריפען די „תורה“ פון קוזאַ'ן. די קוזיסטישע סטודענטען האָבען זיך אָבער נישט בעגנוגענט מיט דעם און בעשלאָסען צו געבען די „אָפּגעשטאַנענע“ סטודענטען פּראַקטישע „לעקציעס“. צוליב דעם צוועק איז געפלאַנט געוואָרען פערענדיגען דעם קאָנגרעס אין בראַשאָוו (זיבענבירגען — פריהער קראָנשטאַדט). ווען די אָרטיגע יודען און דייטשען האָבען זיך דערוואוסט, אַז די סטודענטען גרייטען זיך צו קומען, האָט מען שוין אינטערוועניערט ביי דער מאַכט און די לעצטע האָט פּראָוועהרט איבער־צוטראָגען דעם קאָנגרעס אויף אַן'אַנדער פּלאַץ.

דאָס שמייכלען פון דער רעגירונג צו קוזאַ'ן האָט דערמוטיגט די שוואַרצמאַהניקעס וועלכע קאָנ־צענטרירען זיך אַרום דעם פיהרער פון דער אייזערנער גאַרדע זעליאַ קאַדריאַנו און זיי האָבען זיך פערגעבען מיט'ן צוועק אַריינצופיהרען זייער פיהרער — דעם מערדער פונ'ם יאַסער פּרעפעקט — אין פּאַרלאַמענט. ווי ס'ווייזט זיך אַרויס, האָט דער פּלאַן געדאַרפט דינען אַלס בריק, וואָס זאָל מאַכען שלום צווישען די ביידע שטרייטענדע לאַגערן, צווישען די אַלטע און יונגע שונאי־ישראל.

וכך הוה. ביי די ערשטע הוספה'דיגע פּאַר־לאַמענט־וואַהלען אין קרייז פון פּיאַטראַניאַמץ, וואָס זענען פאָרגעקומען דעם לעצטען מאָנאַט איז זעליאַ קאַדריאַנו ביי דער שווייגענדיגער הסכמה פון דער רעגירונג (וועלכע האָט צוליב דעם צוועק נישט אַרויסגעשטעלט קיין געגען־קאַנדידאַטור) אויסגע־וועהלט געוואָרען מיט אַ געוואַלדיגער צאָל שטי־מען (11,000) אַלס דעפּוטאַט אין רומענישען פּאַר־לאַמענט. די רומענישע פּרעסע האָט אויפגענומען די וואַהל פון קאַדריאַנו ווי אַ הפּנטסקע, וואָס איז געוואָרפען געוואָרען דורך די אַנטיסעמיטען דעם פּראָגרעסיווען טייל פון דער געזעלשאַפט. די צייטונגען ברענגען בעריכטען, וואָס בעווייזען, אַז די וואַהלען אין פּיאַטראַ ניאַמץ זענען פאָרגעקומען אין אַן'אַטמאָספערע פון מולשענדיגען טעראָר ביי פולער „נייטראַליטעט“ פון דער מאַכט.

צום גרויסען בעדויערן שטעהט דאָס רומענישע יודענטום אינ'ם איצטיגען מאָמענט אינער־ליך צעריסען און קען דערום נישט געבען דעם קלענסטען ווידערשטאַנד די שונאי־ישראל. דער זיג פון דעם נאַציאָנאַלען יודענטום ביי די לעצטע פּאַרלאַמענטאַרישע וואַהלען האָט געגעבען אַ טויט־קלאַפּ דער רומענישער אַסימילאַציע און די לעצטע קעמפט מיט אַלע כוחות פאַר איהר קיום.

ביז נישט לאַנג זענען אַלע פיילען געשאָסען געוואָרען אויף דער ניי־געגרינדעטער יודישער פּאַרטיי. לעצטענס האָט גאָט בעשערט די רומענער פון משה'ס גלויבען אַ נייע „מציאה“ און נעמליך די אַרויסטרעטונג פונ'ם דר. מאיר עבנער אין גענף.

דר. עבנער — איינער פון די פּראָמינענטסטע פאַרשטעהער פונ'ם בוקאָווינער יודענטום — האָט אַנטייל גענומען אינ'ם מינאָריטעטען־קאָנגרעס אין גענף און געהאַלטען דאָרט אַ גאַנץ לאַנגע רעדע וועגען דער לאַגע פון די יודען אין רומע־ניען. די רומענישע רעאַקציאָנערע פּרעסע האָט אָנגעכאַפּט די אַרויסטרעטונג פונ'ם דר. מאיר עבנער און איהם בעשולדיגט אין פערראַט געגען די מלוכה־אינטערעסען פון רומעניען.

אין דער צייט ווען גרויסע געפאַרען לויערן אויפ'ן רומענישען יודענטום פון אויסען, שטעהט דער מיליאָנענדיגער ישוב דעזאָריענטירט און צע־קלאַפּט אין 2 פיינטליכע מחנות. ס'איז גאַנץ קלאָר, אַז פון דעם אינערליכען פּאַרטיי־קאַמף וועלען גע־ווינען נאָר די שונאי־ישראל. די לעצטע נוצען אויס די ריגערייען, כדי צו דיסקרעדיטירען די רומע־נישע יודען פאַר די פינסטערע מאַסען און זייען גיפט און האַס צווישען די פערצווייפעלטע פּויערים. גענעראַל אַווערעסקו האָט אָפען געוואָרענט וועגען דער קומענדיגער „גרינער געפאַהר“ — וועגען מעגליכע פּויערים־אויפשטאַנדען — און פון די דערפער קומען אָן ידיעות וועגען אויסברוכען פון אומצופרידענהייט. מיט וואָס דאָס שמעקט פאַר'ן שוצלאָזען און צעריסענעם יודענטום איז איבעריג צו בעווייזען. (י.ט.א.)

י. יעווין

יודען זאָלן האָבן אַ יעהרליכן דאָפּעל־שבת

גענף, (י. ט. א.)

אַלס ענטפער אויף אַ בעמערקונג, וועלכע איז געמאַכט געוואָרען דורך דעם פערטרעטער פון דעם בריטישען פּאַרלאַמענטאַרישען קאָמיטעט פאַר דער קאַלענדאַר־רעפאָרם ס. סטעלינג, און וועלכער האָט ערקלערט, אַז זיין בריף אין „טיימס“ בנוגע דער גרונדלאָזיגקייט פון דעם יודישען ווי־דערשטאַנד געגען דער קאַלענדאַר־רעפאָרם מיט אַ בלאַנקאַ־טאָג איז געבליבען אָהן אַן'ענטפער פון יודישער זייט, האָט הרב הכולל ד"ר הערץ איבערגעגעבען דעם פּרעזידענט פון דער קאָנפערענץ אַ קורצע תשובה וועלכע איז אָפיציעל צירקולירט געוואָרען צווישען אַלע מיטגלידער.

אין זיין ענטפער שרייבט הרב ד"ר הערץ צוו. אנד.: „מר. ס. סטעלינג האָט אין זיין בריוו אין „טיימס“ געמאַכט די אָנרעגונג, אַז יודען זאָלען האָבען אין רעפאָרמירטען יאָהר אַ דאָפּעלטען שבת טאָג. ערלויבט מיר פעסטצושטעלען, אַז דער דאָזיגער פאָרשלאַג איז געבליבען אָהן אַ תשובה פון דער יודישער זייט, מחמת דער אַרגומענט וועגען אַ דאָפּעל־שבת איז פאַר די יסודות פון יו־דענטום לכל הפּחות אַ פאַנטאַסטישער און פערדינט נישט קיין ערנסטע אויפמערקזאַמקייט. אפילו דער, וואָס איז ווייניג בעקאַנט מיט די יסודות פון יו־דישען דת, האָט עס אַרויסגעזעהען. איך וויל פאַר דער אונאַננעמבאַרקייט פון דאָפּעל־שבת־פאָרשלאַג ברענגען בלויז איין ביישפּיל, יום כפּור פאַלט קיינמאָל נישט אויס אין יודישען לוח נישט פרייטאָג און נישט זונטאָג, מחמת יום כפּור איז שבת־שבתון און ווען דער טאָג וואָלט אויסגעפאַלען פרייטאָג אָדער זונטאָג, וואָלט זיך געשאַפען אַ דאָפּעל־שבת. עס איז אַ גרונדשטריך פון יודישען כראָנאָלאָגישען לוח, דאָס ער ריכטעט זיך אין אַלע אויסרעכנונגען מיט דעם פּרינציפּ פון פערמיידען צוויי נאָכאַנאַנדיגע שבת־טעג“.

גענף, (י.ט.א.) פּראָטעסט־רעזאָלוציעס גע־גען דער געפּלאַנטער קאַלענדער־רעפאָרם האָבען צוגעשיקט 2104 יודישע קהלות. די פּעטיציעס געגען דער קאַלענדאַר־רעפאָרם האָבען 526,995 יודען.

לאָנדאָן (יט"א) אין בעריכט פון די זשע־נעווער בעראַטונגען וועגען דער געשלאָסענער קאַ־לענדאַר־רעפאָרם שרייבט דער „טיימס“, אַז די יודען וועלען בלי ספק זיך נישט אונטערוואַרפען קיין שום ענטשיידונג פון אַ ציווילער קערפּערשאַפט, וואָס וועט זיין אין סתירה מיט די יודישע דינים. די קריסטען דאַרפען נעהמען אין אַכט דעם דאָזיגען רעליגיעזען שטאַנדפּונקט. דער „טיימס“ דריקט אויס די האָפענונג, אַז די מעהרהייט מענשען ווילען ליבער, אַז עס זאָל בלייבען אין קראַפט דער אַלטער קאַלענדאַר, ווייל דער רעפאָרמירטער קאַלענדאַר בעזיצט נאָך פיל מעהר נעגאַטיווע זייטען, ווי דער אַלטער.

פערספּעקטיוון פון דער אינדוסטריעלער ענטוויקלונג אין בירא־בידזשאַן

מאָסקווע, (י.ט.א.) מען דאַרף אָפּוואַרפען דעם געדאַנק, אַז בירא־בידזשאַן וועט זיך ענטוויק־לען אויסשליסליך אַלס לאַנדווירטשאַפטליכער ראַ־יאָן. פערקעהרט, די ענטוויקלונג פון בירא־בידזשאַן וועט געפיהרט ווערען הויפּטזעכליך אַלס אינדוסט־ריעלער ראַיאָן, — האָט ערקלערט דער סעקרעטאַר פון בירא־בידזשאַנער פּאַרטייאישען ראַיאָן־קאָמי־טעט י. לעווין אויף דער בירא־בידזשאַנער פּאַרטיי־קאָנפערענץ, וואָס איז די טעג דאָרט פאָרגעקומען. אַ וויסענשאַפטליכע געאָלאָגישע אויספאָרשונג, וואָס איז דעם יאָהר דורכגעפיהרט געוואָרען בלויז אין אַ קליינעם טייל פון בירא־בידזשאַן האָט ענטדעקט 40 מיליאָן טאָן אייזען, אַרום 500 מיליאָן טאָן גראַפיט און אַנדערע מעטאַלען און מינעראַלען.

בירא־בידזשאַן — האָט ווייטער ערקלערט י. לעווין — דאַרף ווערען אַ מעטאַלורגישע באַזע פאַר'ן גאַנצען ווייטען מזרח. אין קומענדיגען יאָהר הויבט זיך שוין אָן בויען אין מיכאַנקע אַ סיליקאַט־און ציגעל־פאַבריק, וואָס וועט קאָסטען אַנ־דערטהאַלבען מיליאָן רובל ווי אויך אַנדערע פאַב־ריקען.

אין 3 יאָהר אַרום וועט איננאַנצען געענ־דערט ווערען דער פּנים פון בירא־בידזשאַן. דאָס וועט זיין אַ ראַיאָן פון פאַבריקען, סאָווכאָזען און קאָלכאָזען, האָט ערקלערט צום סוף י. לעווין.

ידיעות פון ארץ־ישראל

חיפה (י.ט.א.) דאָ זענען די טעג פאָרגעקומען וואַהלען צו דער היגער יודישער קהלה. די וואַהלען זענען פאָרגעקומען לויט דער נייער קהלות וואַהל־אָרדינאַציע. עס זענען געוועהלט געוואָרען 21 קהלה־פּרנסים: 9 אַרבייטער פאַרשטעהער, 5 מזרחיסטען, 3 אַלגעמיינע ציוניסטען, 2 פרויען און איין פּועלי־ציוניסט.

חיפה (יט"א) דאָס קרייז־געריכט האָט פער־משפּט צו 6 חדשים תפיסה אַ געוויסען אַראַבער, וועלכער האָט אַרויסגעריסען בוימער פון אַ יודישען פּרדס אין חדרה. אַ צווייטער אַראַבער איז געוואָ־רען פרייגעשפּראָכען.

ירושלים, (י.ט.א.) די אַראַבישע פּרעסע פערעפענטליכט אַן'אויפרוף פון סעקרעטאַר פון דער אַראַבישער עקזעקוטיווע דזשעמאַל על הוסייני צו דער אַראַבישער יוגענד וועגען באָיקאָטירען אויסלענדישע און יודישע סחורות. אין אויפרוף שרייבט ער צוו. אנד.: „אייער לאַנד פאָדערט נישט פון אייך, אַז איהר זאָלט מקריב זיין אייערע יונגע לעבענס, נאָר אַז איהר זאָלט אייך פערטיידיגען. מאַכט אַ סוף צו דער איביגער קנעכטשאַפט און דעם ביטערן גורל, וואָס דראָהט אייער לאַנד און דעם גאַנצען מזרח“. אין דעם אויפרוף שרייבט דזשעמאַל־עפענדי, אַז דער ציוניזם שטרעבט צו שאַפען פריהער אין ארץ־ישראל און שפּעטער אויפ'ן גאַנצען מזרח אַ יודישע מלוכה.

ירושלים (יט"א) דער קעניג פון איראַק פייזאַל האָט צוגעשיקט הרב זאָנענפעלד'ן פון דער „אגודת ישראל“ אַ דאַנק־בריף פאַר דעם לעצטען בריף צום קעניג און פאַר דעם כבוד, וואָס מען האָט דעם קעניג אָפּגעגעבען בעת ער האָט געווילט אין ירושלים.

ספארט-באוועגונג

צי וועלן די יודישע ספארטלער אין פוילן אנטיילנעהמען אין דער ארץ-ישראל „מכבי'אדע"

דער טערמין פון דער „מכבי'אדע" אין ארץ-ישראל איז שוין פעסטגעשטעלט געווארען דורכ'ן וועלט-פערבאנד „מכבי". מיר ווילען נישט איצט ארומרעדען די פראגע, צי מ'האט גוט געטון, אפ-דער שלעכט, בעשטימענדיג דעם טערמין פון דער „מכבי'אדע" אויף דעם קומענדיגען פסח. מיר האלטען, אז דער טערמין איז א צו קורצער, אז מ'וועט בשום אופן נישט בעוויזען צו דער דאזיגער צייט איינצוארדענען אזא אימפאזאנטע מאני-פעסטאציע פאר'ן יודישען ספארט, ווי מיר וואלטען דאס געוואלט.

מיר רעכענען, אז אויף דער וועלט-קאנפערענץ וועגען דעם ענין, וואס איז פארגעקומען אין פראג האבען דעצידירט די מיטעל-אייראפעאישע לענדער, וועלכע זענען גוט ארגאניזירט און זענען גרייט אויף יעדען רוף. ס'איז נישט גענומען געווארען אין אכט דאס, וואס די יודישע „מכבי"-בעוועגונג אין די לענדער, אין וועלכער ס'געפינט זיך דער רוב מנין ובנין פון יודישען פאלק, איז אבסאלוט נישט צוגעגרייט, אבסאלוט נישט ארגא-ניזירט צום אנטייל אין דער „מכביאדע". ס'איז אויך נישט גענומען געווארען אין אכט די שווערע, בימערע צייטען, וועלכע מיר לעבען איצט איבער, אז ס'וועט זיין שווער, זעהר שווער צו-נויפצושטעלען די מאטעריעלע מיטלען פאר'ן ארויספאהרען פון דער פוילישער עקספעדיציע, למשל, קיין ארץ-ישראל.

אבער ווי מיר האבען שוין אנגעוויזען ווילען מיר די דאזיגע פראגע איצט נישט בעריהרען. ס'איז א פאקט, אז די „מכביאדע" איז בעשטימט געווארען אויף פסח 1932 און מיט דעם דאזיגען פאקט מוזען מיר זיך רעכענען. איצט דארף מען זיך אנהויבען צו אריענטירען אין דער לאגע און פעסטשטעלען א פלאן, ווי אזוי צוצוגרייטען די פוילישע עקספעדיציע צו דער דאזיגער „מכביא-דע" און ווי אזוי איינצוארדענען, אז די פערטרע-טער פון דער ספארט-בעוועגונג פון פוילישען יו-דענטום זאל זיין ווי געהעריג רעפרעזענטירט און זאל זיך נישט פערשעהמען.

די אקציע מוז שנעל און פלאנמעסיג ארגא-ניזירט ווערען. זי דארף פערטיילט ווערען אין 3 טיילען, קודם-כל די ספארטליכע זייט. פוילען מוז אנטיילנעהמען אין אלע קאנקורענצען, וואס וועלען פארקומען אין תל-אביב. אונזער בעוועגונג איז גענוג דערוואקסען דערצו, אז זי זאל קענען צונויפ-שטעלען אנ'ענטשפרעכענדע עקספעדיציע. ביי דער דאזיגער ארבייט מוזען פערגעסען ווערען אלע קלוב-אנטאגאניזמען. די עקספעדיציעס פון פע-רשידענע ספארט-צווייגען מוזען אזוי צונויפגעשטעלט ווערען, אז זיי זאלען ווירקליך אפשפיגלען די כוחות פון דער יודישער ספארט-בעוועגונג אין פוילען. די עווענטועלע אנטיילנעהמער אין די עקספעדיציעס דארף שוין צונויפגענומען ווערען אין איין ארט און ענטשפרעכענד אויסגעשולט ווערען. מיר האלטען, אז דאס הויפט-געוויכט דארף געלעגט ווערען אויף שווימען, לייכט-אטלעטיק און גימנאסטיק.

גאנץ אונאפהענגיג פון דער דאזיגער שווערער און פעראנטווארטליכער ארבייט דארף געפיהרט ווערען די פינאנציעלע אקציע, אז די אויסגעשולטע עקספעדיציע זאל קענען ארויספאהרען. צו דעם צוועק דארף קודם-כל אינטערעסירט ווערען ביי דער רעגירונג, וועלכע עדארף זיין אינטערעסירט, אז די פוילישע בירגער זאלען ערצילען אויף אזא אינטערנאציאנאלער פערמעסטונג גוטע רעזולטא-טען.

די דייטשע רעגירונג האט דאס פערשטאנען און בעשטימט א סובסידיע פאר דער עקספעדיציע פון די דייטשע יודען. ס'וואלט אויך כדאי גע-ווען צו געבען צו פערשטעהן אונזערע קהלות די נויטיגקייט פון מאטעריעלער מיטהילף פאר דער פוילישער עקספעדיציע. צום סוף מוזען אונזערע יודישע טורנער און ספארטלער פערשטעהן, אז זיי זענען דערוויל די איינציגע, וועלכע דארפען די אימפרעזע אויסהאלטען, פון יעדער יודישער ספארט-אימפרעזע מוז אונבעדינגט בעשטימט ווע-רען א געוויסער פראצענט לטובת דער יודישער אלימפיאדע, דאס דארף זיין דער הויפט-פאנד פאר דער אונטערנעהמונג.

און נאך איין זאך טאר נישט פערגעסען ווערען: דאס איז די פראפאגאנדע פאר דער אלימפיאדע. די געזעלשאפט דארף גענוי אינפארמירט ווערען, מ'דארף איהר פערטייטשען, וואס דאס איז אזוינס. די יודישע געזעלשאפט דארף בעגייסטערט ווערען פאר דער אידעע פון דער „מכביאדע". אזא פראפא-גאנדע וואלט פיל מיטגעהאלפען, אז אויף דער צייט פון דער „מכביאדע" זאלען פאהרען א גרוי-סע צאהל טוריסטען קיין ארץ-ישראל.

ליידער הערען מיר דערוויל גארנישט. אז דער פוילישער מכבי-פערבאנד זאל עפעס טון. ס'איז נאך אפילו גארנישט אנגעהויבען געווארען און די צייט איז זעהר קורץ. וואס-זשע וועט זיין דער סוף, ס'קען דאך אויסקומען, אז אויף דער „מכביאדע" זאל אינגאנצען פעהלען די פערטרע-טונג פון די פוילישער ספארטלער?

אמאטארישער באקס-מעטש דייטשלאנד — אמעריקא

היינט דעם 19 אקטאבער קומט פאר אין בערלין דער באקס-מעטש צווישען דער רעפרעזענטאנץ פון אמעריקא מיט דער רעפרעזענטאנץ פון דייטשלאנד. דאס בילד שטעלט פאר די דייטשע מאנשאפט. פון לינקס: ציגלארסקי. פוטקאמער, ראמעק, קורט, דאנער.

ליגע-מעטשען אין פוילען

ל.ק.ס. — ווארטא 0:4 (0:1)

די סענסאציע פון נעכטיגען ספארט-טאג אין לאדז איז געווען די ליגע-פערמעסטונג צווי-שען ל.ק.ס. און דער פויזנער ווארטא. דער הונ-דערט-פראצענטיגער פאווארים איז געווען „ווארטא", וועלכער האלט זיך אויף די ערשטע ערטער ... ליגע-טאבעלע, דעריבער איז דער ר... מעטש געווען איבערראשונג אפילו ... פאנאטישסטע אנהענגער פון ל.ק.ס.

ל.ק.ס. געהט אין דער צווייטער רונדע פון דער ליגע פון איין נצחון צום צווייטען און אויך נעכטען האט די הארטע און אמביציעזע מאנשאפט נישט איבערגעריסען די קייט פון נצחונות.

אין אנהויב פון שפילען און אפילו אין דער גאנצער ערשטער העלפט האט מען נישט געקענט פאראויסזעהן אזא גרויסען נצחון פון ל.ק.ס. ווארטא האט פיל מעהר אטאקירט און נאר א דאנק דעם גוטען שפילען פון ל.ק.ס. טויערמאן און פערטיידיגונג האט זי נישט דערגרייכט קיין טויערען. ערשט צום סוף פון דער העלפט האט הערבסטרייך געשיקט אויסגעמיטען דעם טויערמאן פון „ווארטא" און דערגרייכט דעם ערשטען „גאל" פאר ל.ק.ס.

... נאך דער העלפט ענדערט זיך די לאגע. שפילער פון ל.ק.ס נעהמען זיך צו דער ארבייט און נאך צוועלף מינוט שיסט שוין סאוויאק דעם צווייטען גאל, דאן קויל דעם דריטען און צום סוף הערבסטרייך פון א שטראף-שטויס. אין דע פאזע פון שפילען רעזיגנירט ווארטא אינגאנצען פון אטאקירען און פערטיידיגט זיך בלויז, ביי א גרעסערע אנשטרענגונג פון ל.ק.ס. וואלט דער רע-זולטאט געקענט זיין נאך פיל גינסטיגער פאר ל.ק.ס. אמבעסטען ביי ל.ק.ס. האט געשפילט דער טויער-מאן און די פערטיידיגונג, די הילפס ליניע האט זיך ערשט צושפילט נאך דער פויזע.

דער מעטש האט ארויסגערופען א גרויסע פעראינטערעסירונג. ריכטער—רוטקאווסקי פון קראקא.

גארבארניא — פאלאניא 2:3

דער דאזיגער ליגע-מעטש האט זיך פערענ-דיגט אזוי, ווי מ'האט פאראויסגעזעהן. „גארבאר-ניא" בעפיגט זיך די גאנצע צייט אויפ'ן ערשטען ארט אין דער ליגע-טאבעלע און דער נעכטיגער נצחון קען איהר פיל העלפען צו ערצילען די פוי-לישע מייסטערשאפט.

ווילסא — לעגיא 1:3

„ווילסא" האט בעזיגט די מיליטערישע מאנ-שאפט אהן איבעריגע אנשטרענגונג.

נאך די נעכטיגע מעטשען פון דער ליגע. די האט זיך די טאבעלע כמעט נישט געענדערט: אויף די ערשטע ערטער געפינען זיך „גארבארניא" און „ווילסא" מיט 26 פונקטען, דאן „לעגיא" און „ווארטא", אויפ'ן פינפטען ארט „פאגאן" און אויפ'ן זעקסטען „ל.ק.ס." די איבריגע ערטער אין דער טאבעלע האבען זיך נישט געענדערט.

אינטערנאציאנאלער פוסבאל-מעטש אין פויזען

דעם קומענדיגען זונטאג קומט פאר אין פויזען אנ'אינטערנאציאנאלער פוסבאל-מעטש צווישען דער רעפרעזענטאנץ פון פוילען און דער רעפרע-זענטאנץ פון יוגאסלאוויען.

מייסטער פון אייראפא אין רינג-קאמף

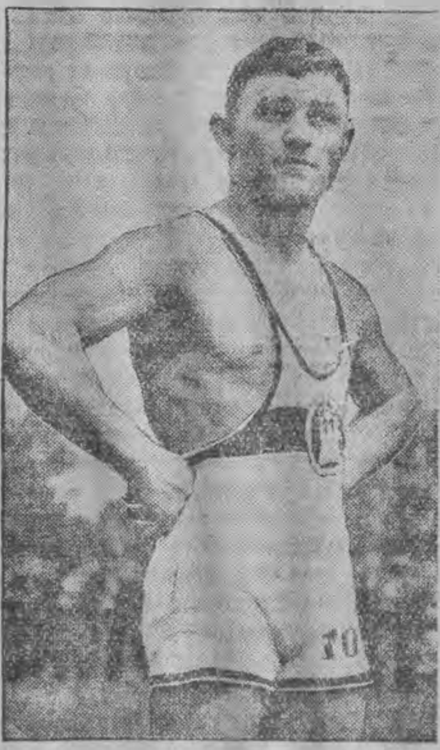

זשאן פעלדאק

האט אין בודאפעשט געוואונען די אייראפא-מייסטערשאפט אין רינג-קאמף.

וועגען אריינגעהן אין דער ליגע

ל.ט.ס.ג. — נאפזשור 1:4

די צווייטע סענסאציע אין לאדז איז געווע[ן] דער רעוואנזש מעטש צווישען „ל.ט.ס.ג." און דעם ליפינער „נאפזשור" וועגען אריינגעהען אין די ליגע. ווי בעקאנט איז ערשט פאריגע וואך פאר-געקומען דער מעטש צווישען די דערמאנטע מאנ-שאפטען, דער מעטש האט זיך פערענדיגט מיט ... ... לה פון ל. ט. ס. ג.

דער נעכטיגער מ[ע]טש האט דעריבער געדא[ר]פט דעצידירען, וועלכע פון ביידע מאנשאפטען וועט ... צוטרעטען צו די פינאל-מעטשען וועגען ארייג-געהען אין דער ליגע.

„נאפזשור" ווערט גערעכענט פאר אנ'ערשט-קלאסיג אויסגעבילדעטער און הארטער מאנשאפט און מען איז געווען זיכער, אז די מאנשאפט וועט אין לאדז דעם מעטש געוואונען. ס'איז אבער געשעהען עפיס אנדערש. „ל.ט.ס.ג." האט געהא[ט] א גוטען טאג און האט די פערמעסטונג דעצידי-רענד געוואונען מיט 1:4. די טויערען האבען דערגרייכט פראנצמאן, וויפיך און פאיגט. ריכטער איז געווען ה' לוסטגארטען אויס קראקא.

צוליב דעם געווינס פון ל.ט.ס.ג. וועט איצט מוזען פארקומען נאך איין דעצידירענדער מעטש צווישען ל.ט.ס.ג. און נאפזשור, דער דריטער מעטש וועט פארקומען אויף א נייטראלען באדען נישט אין לאדז און נישט אין ליפינע.

וועגען אריינגעהן אין „א"-קלאס אין לאדז

ווימא — פראסנא (קאליש) 1:4 (0:2)

„ווימא" האט געשלאגען דעם מייסטער פון „בע"-קלאס אין קאלישער קרייז. ווימא איז דער זיכערסטער קאנדידאט אריינצוגעהן אין „א"-קלאס פון לאדזער קרייז.

מאטאציקליסטיק

דעם קומענדיגען זונטאג קומט פאר א זעהר אינטערעסאנטער מאטאציקליסטען-ראיד, וואס ווערט ארגאניזירט דורך דעם לאדזער „אוניאן" צוזאמען מיט דער לאדזער ראדיא-סטאציע. אין ראיד קענען אנטיילנעמען אלע מאטאציקליסטען ארגאניזירטע און נישט ארגאניזירטע.

ארגענטינער מייסטערלויפער צאבאלא

איז געלאפען 30 קילאמעטער אין 1 שעה 42 מינוט 31,2 סעקונדען און געשלאגען דעם וועלט-רעקארד.

וועגען אריינגעהן אין „בע"-קלאס

בר-כוכבא — מכבי (פאביאניץ) 1:2

י.ק.פ. — שטערן 1:4

די מעטשען אין דער מייסטערשאפט פון „בע"-קלאס ענדיגען זיך שוין. אין אויבענאן פון דער טאבעלע שטעהען איצט י.ק.פ. און די יודישע „בר-כוכבא". דעם קומענדיגען זונטאג קומט פאר דער מעטש צווישען ביידע פריטענדענטען אויפ'ן מייסטער-טיטעל. דער אויסגאנג פון דעם דאזיגען מעטש וועט דעצידירען וועגען אריינגעהן אין „בע" קלאס. „בר-כוכבא" דארף וועגען דעם געדענקען און זיך צו דער דאזיגער פערמעסטונג צוגרייטען.

פריינטשאפטס-מעטש

טוריסטען — הכח 0:3

„הכח" האט לויז געלאזען איהר מאנשאפט ... די מייסטערשאפט מעטשען, דאס איז א פעה-לער, ווייל ס'פעלט דער אינטערעס פון פובליקום און פון די שפילער אליין, „הכח" וואלט קיינמאל נישט געדארפט פערשפילען אין אזא מאס א מעטש ... די טוריסטען און דאך האבען די לעצטע גע-וואונען פערדינטע הייט.

לייכט אטלעטיק

נעכטען איז אויפ'ן ל.ק.ס.-פלאץ פארגעקומען ... לייכט-אטלעטישער דריי-מעטש צווישען די מאנשאפטען פון ל.ק.ס. גייער און י.ק.פ. דער מעטש איז פארגעקומען אין 10 קאנקורענצען צו 2 אנטיילנעהמער פון יעדען קלוב אין יעדער קאנקורענץ. דאס ערשטע ארט האט פערנומען ל.ק.ס. מיט 156 פונקטען, פערנעמענדיג 8 ערשטע ערטער. דאס צווייטע ארט האט פערנומען י. ק. פ. 83 מיט א האלבען פונקט און גייער 75 מיט א האלבען פונקטען.

באקס

דער באקס-מעטש וועגען דער מייסטערשאפט פון פוילען צווישען דער פויזנער ווארטא און ווארשאווער פאלאניא האט זיך פערענדיגט מיטן רעזולטאט פון 5,11 פאר ווארטא.

נעכטען איז אין לאדזער „פאפולארני" טעא-טער פארגעקומען: דער וויטערדיגער גאנג פון די מאנשאפטס-פע'מעסטונגען אין לאדז.

דער מעטש איז געווען ווייניג אינטערעסאנט ווייל ס'האבען אין די קאמפען נישט אנטייל גענו-מען די באקסער מייער וואורם, שטאל.

DR. MED.
RACHELA LEWI
ספעצ. קינדער-קראנקהייטען
זשעראמסקיעגא (פאנסקא) 24
טעלעפאן 72-142
צוריקגעקומען

די ראָלע פון דיריזשאַבל אין אויספאָרשען די פּאָלאַר=געגענדער*)

שטורעמען דעם צפון=פּאָליוס

אָרגאַניזירען און פּערוויר‏קליכען עקספּעדיציעס אויף אויספאָרשען די פּאָלאַר - געגענדע (די אַרקטיקע) זענען געוועהנליך פערבונדען מיט גרויסע שוועריגקייטען און ווי אַ כלל פלעגט דאָס בעזוכען די אַרקטישע געגענדען קאָסטען אַ סך קרבנות.

אַלעמען זענען בעוואוסט יענע גרויסע שוועריגקייטען, וועלכע עס האָבען גאַרנישט לאַנג געדאַרפט בעקעמפען די עקספּעדיציעס, וועלכע זענען לויט די איצטיגע בעגריפען געווען טעכניש נישט גענוג בעוואָפענט, עס איז גענוג צו דערמאָנען די עקספּעדיציעס אויף די שיפען. די נישט-גענוגענדע שטאַרקייט פון די שיפען און זייער אַהנמעכטיגקייט צו קעמפען מיט'ן שטענדיגען אייז פון דער אַרקטיקע, האָבען אין בעסטען פאַל געצוואונגען די פאָרשער צו פערלאָזען די שיפען און אומקעהרען זיך צוריק פון דער אַרקטיקע מיט דער הילף פון אַנדערע פערקעהר-מיטלען און ערגסטען פאַל — פלעגען די פאָרשער אינגאַנצען פערפאַלען ווערען.

טראַגיש האָבען זיך פערענדיגט אויך לופט-עקספּעדיציעס — דער לופט-פליה פון אַנדרע אין 1897 י., די עקספּעדיציעס פון נאָבילע אויפ'ן דיריזשאַבעל אין 1926 י., און ווען אַפילו באַיירד'ן האָט זיך איינגעגעבען איבערצופליהען אויף אַנ'אַעראָפּלאַן דעם צפון-פּאָליוס דאָך האָבען זיך איינגע איבערפליהען אין דער אַרקטיקע נישט איינגעגעבען.

אָט פאַרוואָס די לעצטע אַרקטישע עקספּעדיציע אויפ'ן דיריזשאַבעל „גראַף צעפּעלין" האָט צוגעצויגען די אויפמערקזאַמקייט פון דער גאַנצער וועלט מיט זיינע אויסערגעוועהנליכע רעזולטאַטען פונ'ם איבערפליה.

די אויסשטאַטונג פון דער עקספּעדיציע אויפ'ן צעפּעלין

צו לעזען דאָס פּראָבלעם פונ'ם אַרקטישען איבערפליה, איז די פירמע „צעפּעלין" צוגעגאַנגען זעהר ערנסט, דיסקאָנטירענדיג אַלע טעכנישע מעגליכקייטען.

פון שטאַנדפּונקט פון צוגרייטען די לופט-שיף איז געטאָן געוואָרען אַלץ, וואָס איז מעגליך: די גאַנצע שיף אינעווייניג איז איבערגעאַנדערשט געוואָרען. אַלע נישט-נויטיגע שווערע „לוקסוס-זאַכען" — ווי ווייכע מעבעל, טישען, טירען, די צוגאָבּבלעטלען ספּעציעל פאַר דער קאָמאַנדע אינדערצייט פון פליהען, און אַז. וו. זענען אַראָפּגענומען געוואָרען. דער אינעווייניגסטער געבוי פון דער שיף איז אויף וויפיל עס איז מעגליך געווען פערגרינגערט און פעראייניפאַכט געוואָרען, פון דרויסען האָט מען צוגעגעבען צוויי בופער-שווימערס מיט דער הילף פון וועלכע די שיף זאָל קענען זיך אַראָפּלאָזען אויפ'ן וואַסער. אינעווייניג אין דיריזשאַבעל איז קאָנצעטרירט געוואָרען אַלץ, וואָס עס איז נויטיג אין פאַל ווען מען וועט מוזען זיך אַרויסזעצען אין דער אַרקטיקע: דאָ זענען געווען שפּיר-זאַפּאַסען, גומענע שליטענס, וואָס ווערען אָנגעבלאָזען, שליטענס, אַ ראַדיאָ-סטאַנציע מיט אַ מאַסטבוים אין פאַל פון אַנ'אַוואַריע, אַ ספּעציעל-צוגעגרייטע אויף ווייטע רייזעס, און לסוף איז יעדער פליהער געווען בעזאָרגט מיט דער נויטיגער פּאָלאַרער קליידונג.

פאַר וויסענשאַפטליכע אַרבייטען זענען אין דיריזשאַבעל געווען איינגעאָרדענט אַעראָ-פאָטאָ-אַפּאַראַטען. אין דער גאָנדאָל פון שיף איז איינגעשטעלט געוואָרען אַ ראַדיאָ-פּעלענגאַטאָר, מיט דער הילף פון וועלכען מען האָט געקאָנט בעשטימען וואו די שיף געפינט זיך.

דאָס בעדינען אַלע 46 אָנטיילנעהמער פונ'ם איבערפליה (30 מענשען פון דער קאָמאַנדע און 16 וויסענשאַפטליך-טעכנישע טוער) איז ביז אַ געוויסער שטופּע איבערגעפיהרט געוואָרען אויף זעלבסט בעדינונג. די גאַנצע דערנעהרונג פון דער עקספּעדיציע איז קאָנצענטרירט געוואָרען אין די הענד פון איין פּערזאָן [...] אַ דאַנק דער ראַציאָנאַליזאַציע פון דער דערנעהרונג, האָט זיך [...] איהם נאָך געפונען צייט אויף אויספיהלען פערשידענע אַנדערע אַרבייטען. קיין פערשלעפּעניטשען מיט געפעס איז אויף דער שיף נישט געווען, ווייל אַלע כלים: ווי קליינע און טיפע טעלער גלעזער זענען געווען געמאַכט פון פערגאַמענט-פּאַפּיר וועלכע לאָוט נישט דורך קיין וואַסער, און נאָכ'ן בענוצען זיך מיט זיי, פלעגען זיי אַרויסגעוואָרפען ווערען, אַ חוץ דעם, וואָס מען האָט איינגעשפּאָרט די אַרבייט פון וואַשען דאָס געפעס, איז עס אויך געווען אַנ'עקאָנאָמיע אין וואָג, וואָס עס שפּילט נישט קיין קליינע ראָל.

די ווערטפולע רעזולטאַטען פון דער עקספּעדיציע

דער מאַרשרוט פון דער עקספּעדיציע אין דער אַרקטיקע האָט אַרומגעכאַפּט דעם מערב-קאַנט פון דער אַרקטיקע, איבגאַנצען נישט אָנריהרענדיג דעם מזרח-טייל, ד״ה. דעם ראַיאָן פון די ניי-סיבירער אינזלען, די דאָזיגע ראַיאָנען דאַרף מען נאָך אויספאָרשען, און דאָ דאַרף מען זיך בענוצען מיט דיריזשאַבלען, וועלכע קענען געבען אין גאַר אַ קורצער צייט גוטע רעזולטאַטען.

ביי היינט[...]ן טאָג איז בנ[...] נישט אונטערגעפיהרט געוואָרען [...]יין סך הכל פון [...]ס, וואָס עס האָ[...] אויפגעטון דער וויסענשאַפטליכער טייל פון דער עקספּעדיציע, איצט ווערען די דאָזיגע מאַטעריאַלען בעאַרבייט אין דייטשלאַנד, און אינגיכען וועט מען וויסען וועגען זיי. איצט אָבער קען מען אויפ'ן גרונד פון די מעלדונגען פון אויטאָריטעטע מענשען, און צווישען זיי אויך פּראָפעסאָר וו. ל. סאַמאָילאָוויטש, זאָגען, אַז די אַרבייט וואָס איז דורכגעמאַכט געוואָרען פאַר דער עקספּעדיציע פאַר 105 שעה, וואָלט געקאָנט דורכמאַכען אַ גוט-צוגעגרייטע עקספּעדיציע אויף שטאַרקע אייזברעכער, און דאָס נאָר אין פערלויף פון 3—4 יאָהר אָנגעשטרענגטער אַרבייט.

פון שטאַנדפּונקט פון לופט-פליהעריי איז אַנ' איבעריגען מאָל דערוויזען, געוואָרען אַז אויף צו בעהערשען די אַרקטישע געגענדען איז דוקא דער דיריזשאַבעל נישט נאָר נויטיג, — קיין זאַך קאָן איהם נישט פערבייטען, מען דאַרף נישט פערגעסען אַז , דאָס איז געווען נאָר דער ערשטער פּרוב אויף אויסצופאָרשען די אַרקטיקע און קיין דערפאַהרונג פון פליהען אויפ'ן צפון איז נאָך נישטאָ.

דאָס, וואָס דער דיריזשאַבעל האָט זיך אַראָפּגעלאָזען אויפ'ן וואַסער נעבען אייזברעכער „מאַליגין", בעווייזט נאָכאַמאָל די צוגעפּאַסטקייט פון דיריזשאַבעל פאַר אַזעלכע עקספּעדיציעס, דאָס מאָל האָבען מיר זיך בענוצט מיט בעגריסונגען און מיט דער פּאָסט, נאָר אויף דער זעלביגער „באַזע" האָבען מיר דאָך געקאָנט בעקומען ברענשטאָף. עסנוואַרג א.אַ.וו., און מיט דעם פערלענגערען די רייזע. עס איז אויך נישט אויסגעשלאָסען די מעגליכקייט צו בעזאָרגען [...]ט דיריזשאַבעל מיט אייז[...] ערד-אַנקערס, וו[...]ס וועט איגדער[...]ט פון שווימער, געבען אַ מעגליכקייט אַראָפּצולאָזען זיך אויף דער טריקעניש, וואַסער און אייז און אויף אַזאַ אופן דהכפיהרען אַלערליי אָפּעראַציעס אויף אַרויסצוזעצען און אַרויפנעהמען פּאַסאַזשירען און פראַכט.

עס איז נישט אויסגעשלאָסען די מעגליכקייט צו בעוואָפענען דעם דיריזשאַבעל מיט אַעראָפּלאַנען, צוגעפּעסטיגטע, צום דיריזשאַבעל, וועלכע וועלען בעת דער דיריזשאַבעל וועט גיין אויף דער הויפּט-מאַגיסטראַל, נעהמען אויף זיך צו בעדינען אַלע אָפּצווייגונגען פון דעם מאַגיסטראַל. דאָס איז נישטאָ קיין שום נייעס און אומגעליכעס, ווייל אַמעריקע פיהרט שוין דורך פּרובען פון אויפנעהמען און אָפּשיקען אַעראָפּלאַנען פון דיריזשאַבעל אינדערצייט פון זיין רייזע.

אינזש. פּ. אסבערג.

*) דער מחבר פון דעם אַרטיקעל איז איינער פון די וויכטיגסטע ספּעציאַליסטען אין ראַטען-רוסלאַנד אויפ'ן געביט פון לופט-פליהעריי. ער האָט זיך אויך בעטייליגט אין דער פּאָלאַר-נסיעה פונ'ם „גראַף צעפּעלין".

ווי אַזוי עס האָט זיך אויפגעקלערט דער סענסאַציאָנ. פּראַנטער

אַמעריקאַנער יודישע פרוי בעשולדיגט דעם טשענסטאָכאָווער שמש

ר' משה יצחק איז איבערלאָזען אַנ'עגונה אין רומעניען

(פון אונזער קאָרעספּאָנדענט)

אין טשענסטאָכאָווער ראַבינאַט קומען גאַנץ אָפט פאַר ענינים וועגען פיל-ווייבעריי. מען טרעפט דאָרט יודעלעך וועמען עס ווערט פערמיאוסט דאָס ערשטע ווייב און נעמען זיך אַ צווייטע, אַנדערע ווידער, וואָס לאָזען גלאַט זייערע ווייבער עגונות און ווערען פערשוואונדען אין דער וועלט. פון צייט צו צייט טבעקומט דער ראַבינאַט אויך בריף פון פערשידענע שטעט, אין וועלכע דאָס בית-דין ווערט אויפגעפאָדערט אויפצוזוכען פיל מענער, וואָס האָבען אויסער זייערע היגע ווייבער אויך ווייבער אין אַנדערע שטעדט, כדי צו דערפיהרען צו גט'ן.

אַ ספּעציאַליסט די דאָזיגע מענער אויפצוזוכען און זיי צו ברענגען אין ראַבינאַט אריין. איז דער בית דין שמש ר' משה יצחק. ער געפינט זיי אויס פון די פערשידענע הינטער-גאסען; ער דערשמעקט אויך וויפיל זייטיגע ווייבער זיי האָבען נאָך און שטעלט צו די גאַנצע „קאַפּעלע" פאַר'ן בית-דין טיש. אין דער דאָזיגער הינזיכט איז ער פשוט אַ ספּעציאַליסט, אַ מין דעטעקטיוו...

דער גורל האָט אָבער געוואָלט, אַז ער אַליין ד. ה. ר' משה יצחק איז גערופען געוואָרען צום בית-דין אויך דורך אַ פרוי און דאָס אונטער דער זעלבער שווערער בעשולדיגונג:

צווישען די מעהרערע בריף, וועלכע דער היגער ראַבינאַט האָט לעצטענס דערהאַלטען וועגען עגונות, גט'ן אדג״ל האָט אַ גרויסע סענסאַציע אַרויסגערופען אַ בריף פון ניו-יאָרק, אין וועלכען אַ געוויסע ליבע ווידער ווענדעט זיך צום בית-דין מיט פאָלגענדער בקשה:

מיט 17 יאָהר צוריק, ווען זי האָט געוואוינט אין רומעניען, איז איהר מאַן משה יצחק גענומען געוואָרען אַלס מיליטאַריסט אין דער מלחמה אַריין. אַ געוויסע צייט האָט ער זיך מיט איהר קאָרעספּאָנדירט און. פון דאַן אָן איז יעדע שפּור פון איהם פערשוואונדען. דורך דער צייט איז זי אוועקגעפאָהרען קיין אַמעריקע מיט איהרע קינדער און האַלט אין איין בעקלאָגען איהר פערשוואונדענעם מאַן. זי האָט שוין אויסגעפּרובט אַלע מיטלען איהם אויסצוזוכען, ווייל אגב איז זי איצט פערמעגליך און צו איהר גליק פעהלט איהר נאָר — איהר משה יצחק.

זי זוכט דעריבער נאָך יעדע שפּור, וואָס קאָן נאָר ברענגען אַ סימן פון איהר מאַן. זי לייענט פיל צייטונגען, קוקט נאָך אַלע מודעות, אפשר וועט זי דאָרט געפינען דעם נאָמען פון איהר מאַן.

און לעצטענס — שרייבט זי — איז איהר דאָס טאַקע געלונגען. אין אַנ'אַמעריקאַנער צייטונג „מאָרגען-זשורנאַל" אין וועלכער עס איז איבערגעדרוקט געוואָרען פון דער „טשענסטאָכאָווער צייטונג" אַ געשיכטע פון אַ סענסאַציאָנעלען גט, וואָס איז פאָרגעקומען אין דער טשענסטאָכאָווער תפיסה — האָט זי געלעזען - אַז דער דיין ר' יוסל פּראַקאַש און איהר מאַן דער שמש משה יצחק האָבען אין דער טורמע אַדורכגעפיהרט דעם גט צווישען דעם פיל-ווייבערדיגען ישראל איסר זשאַלאָנדעק מיט זיין ווייב מלכה ר.

ליבע ווידער ווענדעט זיך דעריבער צום ראַבינאַט, אַז מען זאָל איהר משה יצחק בעמען אויף אַ שטרענגען פערהער, ער זאָל זיך מודה זיין, אַז ער איז איהר מאַן און דאַן איז זי גרייט איהם צו נעמען צו זיך קיין אַמעריקע.

דער שמש ר' משה יצחק, וועלכער איז גלייך געשטעלט געוואָרען פאַר'ן בית-דין טיש. האָט זיך אויף קיין פאַל נישט געוואָלט בעקאָנען צו דער אַמעריקאַנער עגונה... ער האָט אויפגעוויזען באותות ומופתים, אַז אין זיין לעבען איז ער נאָך אין רומעניען נישט געווען און אַז מיט זיין היג ווייב לעבט ער שוין אָהן איבעררייס סך הכל 28 יאָהר...

דער ראַבינאַט, שטעהענדיג פאַר אַזאַ גרויס „רעטעניש", האָט גוט אַריינטראַכטענדיג אין דעם בריף באַלד דערגאַנגען פון וואַנען עס נעהמט זיך דער דאָזיגער חשד אויפ'ן עהרליכען און תמימות'דיגען ר' משה יצחק. די זאַך איז גאָר אַ פּשוטע: אין דער צייטונג, וועלכע האָט געבראַכט די דאָזיגע סענסאַציאָנעלע ידיעה וועגען זשאַלאָנדעק'ס גט אין דער תפיסה, איז געווען אָבגעדריקט פאָלגענדער זאַץ „ווער עס האָט פּריהערגען דאַנערשטאָג זיך געפּרעגט אויפ'ן דיין ר' יוסל פּראַקאַש, האָט מען געענטפערט, אַז ער געפינט זיך אין טורמע; האָט ווער געפרעגט אויפ'ן שמש ר' משה יצחק ווידער האָט מען אויך בעקומען די זעלבע תשובה".

אָט צוליב דעם דאָזיגען „ווידער" איז דאָס אַרויסגעקומען די גאַנצע מיספּערשטענדניש. די אַמעריקאַנער עגונה נעמליך הייסט ליבע ווידער, און אַזוי ווי זי האָט געלייענט אין דער צייטונג, אַז „מען האָט זיך געפּרעגט אויפ'ן שמש ר' משה יצחק ווידער, האָט זי דעם „ווידער" אָנגענומען אַלס פאַמיליען-נאָמען, און געווען זיכער, אַז דאָס איז איהר פערשוואונדענער מאַן...

סיי-ווי איז אונזער משה יצחק'ן וועלכער שלעפּט שטענדיג צום בית-דין פערשוואונדענע מענער אויסגעקומען כאָטש איין מאָל צו זיין אַליין אין דער ראָלע פון אַ „פערשוואונדענעם" מאַן...

ע'—ע.

יודיש טעאַטער אין „פילהאַרמאָניע"
דירעקציע: א. בעזמאַן און ד. צעלמייסטער.
גאַסטראָלן פון דער בעליבטער סוברעטין רעגינא צוקער
מיט'ן אָנטייל פון די וואַרש. סטאַר-אַרטיסטן: לאַלא יאַקובאָוויטש, ק. צימבאַליסט, ל. נעטליכערמאַן און א. אייזענבערג.
היינט, מאָנטאג, גרויסע פּאָפּולערע פאַר-שטעלונג פון 50 גר. אָן אָנהויב פּונקט 9 אָוונד נייעס! פּרעמיערע! צום 4-טען מאָל אין לאָדז!
דער לעצטער נייעסטער שלאַגער, וואָס איז געשפּילט געוואָרען אין ניו-יאָרקער נעשאָנאַל-טעאַטער איבער 200 מאָל ביי פולע הייזער
חייקע אין 7-טן הימל
אָוונד = פּרייזען פון 80 גר. ביז 3 זל.
אין 3 אַקטען מיט 25 נומ' געזאַנג און טענץ פון מ. גאָלדבערג. „חייקע אין 7-טן הימעל" פיהרט אויס פערשידענע נאַציאָנאַלע טענץ. ספּעציעלער כאָר און אָרקעסטער
ס'נעהמען אָנטייל פּרויען: בעזמאַן סאַגיע, האַניגפּוים לאַה, טוסמאַן מרים, יאַקיבאָוויטש לאַלא. מענער: אייזענבערג אהרן, אַמזעל וואָלף, באַלבירסקי הערש, בלומשטיין שמשון, נעטליכערמאַן לעאָן, גוטמאַן קלמן, האַמבורגער דוד, צימבאַליסט קאָ־ל. רעזשי: ק. צימבאַליסט. אָוונד-רעזשי: ק. גוטמאַן. סופלער: מ. אייזענבערג. מוזיק-לייטונג: ש. בלומשטיין.

קלעפּסידרעס
צו זעהר ביליגע פּרייזען
בעהמט אַז די דרוקעריי פון
„נייעס פאָלקסבלאַט"
די קלעפּסי' עס ווערען זיי משך פון 1 שעה אויסגעפערטיגט
און פונאַנדערגעשיקט איבער דער שטאָט.

דער דייטשער דאַמפער „דענהאַרען"

שוין ד[...]ת [...]בר, ווי די ש[...] זינקט אין דר[...]ען פון בראַזיל [...]אַנטאָס.

אמאָדנע געשעהעניש

(נאָוועלע)

פון יצחק יאגאסאוויטש

(סוף).

— ער איז געוועזן אַ הויכער — האָט זי גע־זאָגט.

— ווער? — האָט גבריאל נישט פערשטעהענדיג געפרעגט.

— אַך ניין, ניין, — זי האָט איהם מיט דער האַנד פערמאַכט ס'מויל — פרעג נישט... נאָר ער איז געוועזן אַ הויכער און אַ שלאַנקער ווי אַ ווערבע ביי אַ טייך.

און ער גבריאל האָט געשוויגען. ער האָט זיך טאַקע מעהר נישט געפרעגט, איצט נאָר בעת זי איז שוין נישטאָ, זידעלט ער זיך פאַרוואָס ער האָט געשוויגען — אָ, פאַרוואָס — זאָגט ער — בין איך געוועזן אַזוי גלייכגילטיג? איך האָב דאָך דעמאָלט נישט געקלערט וועגען דעם אַז אָהן איהר וועט מיר זיין שרעקליך.

פון די דאָזיגע ווערטער, וועלכע ער זאָגט אַ־רויס כמעט אומבעקלערטערהייד ווערט איהם קלאָר אַז עפּעס איז דאָ געשעהען אומגעוועהנליכעס, עס ווערט איהם קלאָר אַז ער זיצט שוין אין שטוב פון באַכמיטאַג אָן, זייט זי איז אַוועק און ס'צעוואַקסט זיך אין איהם אַ מאָדנע געשפּאַנטקייט, און הגם די געדאַנקען קריכען אַרום פערשידענע מענשען און געשעהענישען זענען זיי דאָך נאָר נוגע איהר אַליין. אויב ער האָט פאַר צוויי שעה צוריק נישט געקאָנט זאָגען אויף געוויס צי ער האָט זי ליב, אויב ער האָט אין משך פון די צוויי וואָכען וואָס זי איז געוועזן ביי איהם, נישט געקלערט וועגען דעם אַז אויב דאָס וועט זיך ענדיגען, וועט דאָס פאַר איהם זיין שרעקליך, ווייס ער און הויבט עס אָן צו דער־פיהלען איצט. איצט נאָך האַלבער נאַכט. די דאָ־זיגע געשפּאַנטקייט צעוואַקסט זיך אין איהם און מאַכט איהם אַלץ אומדייטליך און אַנדערש. זאַכען, וועלכע ער וואָלט אין אַן אַנדער צייט כמעט ווי נישט געוועזן בעמערקט וואַקסען איצט אויס אין זיינע אוי־גען ווי רויגע סימבאָלען. האַנד ביי האַנד מיט דער געשפּאַנטקייט צעוואַקסט זיך אַן'אומרוהיג, אַ כמער־צווייפעלטע אויפגערעגטקייט וואָס ווערט לסוף פּהנליך צו אַ האַלבען נישט דייטליכען וואַהנזין.

ער שטייט אויף פון דער סאָפקע און שפּרייזט האַסטיק איבער'ן צימער. ער רעדט צו זיך אַליין. פערשידענע ווערטער, געהערטע — און נישט פער־שטאַנענע — פון איהר. זיין בליק פאַלט דערווייל אויף דעם זייגער, וואָס זי האָט צוליעב נאַכט אָנגע־צויגען אויף זיבען אַ זייגער אינדערפריה.

— דעם דאָזיגען זייגער — רעדט ער צו זיך — וועל איך שטענדיג אָנדרייען אויף זיבען אַ זייגער אינדערפריה... אָבער דאָס וועל איך טוען און נישט זי... פּלוצלונג האָט ער אַ נעהם געטון דעם זייגער און איהם אַ וואַרף געגעבען דורכ'ן פענס־טער: ער שטייט און הערט: צום ערשט אַ קלאַפּ, דער־נאָך הערט ער ווי דער זייגער צוקלינגט זיך זיל־בערדיג דין, אַקוראַט ווי ער פלעגט עס טון אַלע זיבען אַ זייגער אינדערפריה.

איצט ווערט די אויפגערעגטקייט פערוואַנ־דעלט אין אַ מין ווילדקייט. ער נעהמט די ביכיגע פידעל, און רייסט פאַמעליך די סטרונעס, דערביי מורמעלט ער — ער איז געוועזן אַ הויכער און אַ שלאַנקער... יאָ, יאָ ער איז געוועזן אַ שלאַנקער ווי אַ בוים, ווי אַ ווערבע ביי אַ טייך... די סטרונעס שניידען זיך איין אין דער האַנד, וועלכע בלוטיגט, ער פיהלט אַ ווייטאָג נישט אין דער האַנד נאָר אינ־גאַנצען קערפּער.

דעמאָלט עפענט ער האַסטיג די טהיר און לאָזט זיך לויפען איבער די שלעכט בעלויכטענע שטיגען, אויפ'ן הויף הילכען די טריט פון האַלצערנע שיך, אַ נידעריגער פויער מיט אַ שלעכט געגאָלטער מאָ־רדע עפענט איהם ס'טויער מיט אַ ברייטען געגעץ.

— וואוהין פאַניע אַזוי שפּעט?

— ניין — זאָגט ער — איך גיי אָנציהען מיין זייגער אויף זיבען, ווייל מאַריאַ האָט עס פערגעסען צו טוהן.

דער פויער שמייכעלט, ער מיינט אַז יענער טרייבט חוזק ער דאַנקט איהם פאַר'ן קליינגעלד און הויבט הויך דאָס היטעל. גבריאל שלאָגט אין די אויגען זיין ליסע, וואָס זעהט אויס אַזוי ווייס היב־טער דער עלעקטרישער שיין.

— סטעפאַן — זאָגט ער — פאַרוואָס איז דיין פּנים נישט אַזוי ווייס ווי דיין קאָפּ?

סטעפאַן שמייכעלט — דיר זאָגט ער, טאַניע, איז היינט גוט אויפ'ן האַרצען, אַ גוטע נאַכט.

ער פערשליסט דאָס טויער. גבריאל בלייבט אין־דרויסען מיט אַ קלאַפּענדיג האַרץ, ער הערט ווי יענער דערווייטערט זיך, קלאַפּענדיג אויף די שטיי־נער מיט זיינע הילצערנע שיך. דעמאָלט לאָזט ער זיך זוכען אויף דעם ברוק דעם צו־בראָכענעם זייגער, ער זוכט אַפילו אויף דאָס בראָנזענע פיגור'ל, וואָס האָט זיך אַראָפּפאַלענדיג אָפּגעבראָכען. ער לייגט עס זאָרגפעלטיג אַריין אין טאַש. פאַמעליך נעהמט ער גלייכמאַכען דעם קאָלנער און שפּאַנען מיט אַנ'איינגעהויקערטע פּלייצע אין דער גאַס אַריין. דעם בליק צילט ער אָן אין דער ווייט, אַזוי אַ מיט אַ פאַראויס געבויגענעם קאָפּ, די גאַמבע אַביסעל אַרויסגערוקט און פערקוקט אין דער ווייט.

אָפּגעהענדיג עטליכע טריט זאָגט ער אַליין צו זיך — אַזוי איז געגאַנגען פעליקס גראָס, נישט מעהר ווי אין דער האַנד אַ שטעקען וועלכען ער האָט געשיקט פאַראויס. זיינע בעוועגונגען זענען איצט צו מיר ענהליך. אויפ'ן פּנים בעמיהט ער זיך אויסצוגיסען אַ מאָס מידע גלייכגילטיגקייט, אָט אַזוי ווי ביי איהם, פעליקס'ען.

אין דער טיף פון דער גאַס זעהען זיך עטליכע אַרבייטער וואָס קריכען אויף הויכע לייטערס מיט פאַקלען אין ד יהענד צורעכט מאַכען די טראַמוואַי־דראָטען, אין זיינע אויגען זעהען זיי אויס ווי מענ־שען וואָס האָבען אין דער שפּעטער נאַכט בעשלאָ־סען אַרויפצוגיין צו גאָט, אַ פערשלאָפענער וועכ־טער קעהרט געלאַסען די גאַס. ער קלערט אַז ער איז פערמשפּט געוואָרען אייביג צו קעהרען ביינאַכט. פּלוצלונג פאַלט איהם איין אַז אַלע זענען פערמשפּט געוואָרען צוליב עפּעס אַ זינד איין און דיזעלביגע אַרבייט תמיד צו טאָן. אָט איז פעליקס פערמשפּט געוואָרען צו ברענען אַ נר תמיד אין זיין שטיבעל און צו וואַנדערן נאַכט־ביי־נאַכט איבער די גאַ־סען פון קליינעם שטעטעל. מאַריאַ איז פערמשפּט געוואָרען צו וואַנדערן נאַכט־ביי־נאַכט איבער די גאַסען פון גרויס־שטאָט.

פון קאַפּעע „אַנט...״ גייען אַרויס די לעצטע צוויי העררען מיט מידע גלאָט אויסראַזירטע פּנימער. דורך די שויבען זעהט מען ווי דער קעלנער לעשט די לאָמפּען און טוט אויס זיין ווייסע וועסט ווי אַנ'־אַקטיאָר טוט אויס דעם גרים. די מוזיקאַנטען טוען איילִיג אָן די אויבער־מלבושים און לאָזען זיך מיט די אינסטרומענטען אַהיים. דער לעצטער גייט אַרויס אַ מיטעל־וואוקסיגער מענש מיט אַ ביכיגע שעלאַ. ער זאָגט אַ גוטע נאַכט דעם קעלנער, ווי ער וואָלט זיך ענטשולדיגט פאַרוואָס ער גייט דער לעצטער, גבריאל גייט צו איהם צו בעהמט אַראָפּ דעם הוט און פערנייגט זיך.

— ענטשולדיגט — זאָגט ער — מיין הער. איך וואָלט איהר מיר געקאָנט זאָגען וואָס איך וואָלט איצט בעקומען סטרונעס צו אָט אַזאַ טשעלאָ ווי אייערע, איך שווער אייך אַז אָט אַזאַ ווי אייערע...

דער מענש קוקט איהם אָן מיט חשד, דערוועהענדיג אויפ'ן רוג דעם פּאַליצאַנט נעהמט ער זיך גיין.

— טויזענד מאָל ענטשולדיגט — שרייט גבריאל איהם נאָך — איהר'ט מסתמא געוועהען דאָ אַ פרוי, אַ הויכע און אַ שיינע... זי הייסט מאַריאַ מיין הער — מיט צוויי שפּרונג כאַפּט ער יענעם אָן פאַר'ן האַנט.

— מיין הער איהר דאַרפט נישט אַנטלויפען — ער בעהמט אַרויס דעם זייגער פון דער טאַש, — אָט מיין ליבער, זייט אַזוי גוט און נעהמט צו פון מיר די קליינע מתנה, איך בעט אייך, בעליידיגט זיך נישט.

דעמאָלט האָט דער מענש אַ געשריי געטון. דער פּאָליציאַנט פון רוג בעהמט זיך דערנעהנטערען, טאַפּענדיג זיך פאַר'ן רעוואָלווער־טאַש. גבריאל בלייבט מיטאַמאָל רוהיג, אַנגעבויגען דעם קאָפּ ווי פריהער אויפ'ן פּנים אַ מאָס, מידע גלייכגילטיגקייט, די פּלייצע פערהויקערט און פערקוקט אינדערווייט.

דער פּאָליציאַנט בלייבט שטיין פאַר איהם. נאָך איידער ער בעוויזט עפּעס צו זאָגען, בעהמט גבריאל אַרויס זיין דאָקומענט און דערלאַנגט איהם זאָגענדיג דערביי מיט אַ מידע שטים:

— איך בין פעליקס גראָס, פערמשפּט געוואָרען צו וואַנדערן איבער גאַסען נאַכט נאָך נאַכט, איך בין נישט מחויב צוצוגעבען אַז איך זוך מיין פרוי מאַריאַ, וועלכע איהר האָט מסתם געמוזט זעהען היינט ביינאַכט...

איבער דער שטאָט נעהמט דער הימעל זיך בלייכען. עס גרויט...

—=:O:=—

Dr. med. J. LUBICZ
כירורג־ארטאפעד
פאלורניאווא 9. טעל. 17־183
צוריקגעקעהרט
קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער
אינגענע פראַצאָוניע פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע מיטלען ווי: חקלאדקעס אויף פּלאַטפוסען, קינסטליכע הענד און פיס, גאָרסעטען א. ז. וו.
נעמט אָן פון 2 30 ביז 4 30 נאָכמיטאָג.

א כאראקטעריסטישער פראצעס

פון א יוד, וואס האט בעליידיגט א קאמארניק

אַ זעהר כאַראַקטעריסטישער פּראָצעס איז די טעג פאָרגעקומען אין לובלינער קרייז־געריכט. אָנ־געקלאָגט איז געוואָרען אַ געוויסער אברהם שיף פון קראַשניק. ה' שיף האָט זיך אויסגעדריקט אויפ'ן אַדרעס פון קראַשניקער קאַמאָרניק, אַז ער נעהמט לאַפּובקעס און דעריבער האָט ער זיך דאָס אָבגעהאַלטען פון דורכפיהרען אַ זאַיענטשע ביי אַ געוויסען סוחר.

דער קאַמאָרניק האָט דערלאַנגט אַנ'אָנקלאָגע אין געריכט פאַר בעליידיגונג און דאָס שטאָט־געריכט אין קראַשניק האָט שיפ'ן פערמשפּט אויף 3 חדשים תפיסה.

ה' שיף האָט דערלאַנגט אַ אַפּעלאַציע און דאָס לובלינער קרייז־געריכט האָט בעשטעטיגט דעם אורטייל באַר אין דעם זין, אַז ה' שיף האָט ווירקליך בעליידיגט דעם קאַמאָרניק, די שטראָף אָבער פון 3 חדשים תפיסה ווערט איהם געטוישט אויף 50 זל. געלד־שטראָף.

כאַראַקטעריסטיש זענען אָבער די מאָטיוון פון לעצטען אורטייל. דאָס קרייז־געריכט שרייבט אין דער מאָטיווירונג, אַז שיף האָט גערעדט וועגען מיסברויכען פון קאַמאָרניק אונטער'ן איינפלוס פון די פאַקטען, וואָס אַ רייהע קאַמאָרניקעס ווי אַנטאָשע־וויטש און טיבאַראָווסקי אין לובלין, אַרטאַבאַסקי אין יאַנאָוו, מאַזורעק פון קראַשניק און שייבאַל פון כעלם זענען אָנגעקלאָגט און געמשפּט געוואָרען פאַר מיסברויכען. דעריבער קאָן מען שיפ'ס בעליידי־גענדע ווערטער נישט אָנגעהמען פאַר אַ הונדערט פּראָצענטיגע פּיזווּליגקייט.

אָט צוליב די דאָזיגע מילדערענדע אומשטענ־דען האָט דאָס געריכט געטוישט די תפיסה־שטראָף אויף אַ געלד־שטראָף.

די מאָטיווירונג פון אורטייל האָט אין די גע־זעלשאַפטליכע און יורידישע קרייזען געמאַכט אַ שטאַרקען איינדרוק. די פּוילישע פּרעסע שטעלט זיך בּרייטער אָפּ אויף דעם דאָזיגען אורטייל. די פּוילישע פּרעסע קריטיקירט נישט דעם אורטייל באַר דריקט אויס די השערה, אַז אַזעלכע מאָטיוון קענען מיטווירקען צו קוקען אויף אַלע קאַמאָר־ניקעס ווי אויף כאַבאַר־לייט און פערברעכער.

וואהל-אגיטאציע אין ענגלאנד

מאַקדאָנאַלד שמועסט מיט די איינוואוינער פון א דארף אין זיין וואהל־בעצירק

קרבן פון שפיאנאזש

ראָמאַן פון קרימינאַלישער ראָמאַנעל

(51

קאַפּיטעל צוויי און צוואַנציג

וויניע און מאריס

בכלל איז עטעל געוועזן אַ רעליגיעזע נאַטור, אָבער לעצטענס האָט זיך דאָס געפיהל אין איהר פערשטאַרקט, און זי האָט אָפט אין דער שטיל מתפּלל געוועזן.

די תפילות פלעגען זי בערוהיגען און מוטיגען. זי האָט שוין באמונה שלימה געגלויבט, אַז גאָט וועט אָפּפיהרען די האַנד פון דעם גורל, וואָס האָט געדראָהט איהר ליבען מאַן, מאַקס'ן.

אין איינעם אַ ווינאַכט־פריהמאָרגען, ווען אין די גאַסען איז געוועזן ליידיג, האָט זי זיך געאיילט אַהיים.

ביי דער טיר האָט זי, צו איהר גרויס פער־וואונדערונג, געטראָפען מאָריס סטאַר'ן.

— איהר שטייט פריה אויף! — האָט זי־אַ שמייכעל געטון.

— איך האָב אייך געבראַכט בלומען, און בכלל זיך געוואָלט מיט אייך זעהען.

— עס איז זעהר פיין פון אייער זייט, מאָריס! האָט איהר געפריהשטיקט? ניין? אויב אַזוי, וועט איהר עסען פריהשטיק מיט מיר... איך וועל אייך בעקענען מיט דער ליבער מיס קאַלפּעפּער.

— מיט פערגעניגען, דאָס איז די אַלטיטשקע, וואָס האָט מיר געעפענט די טיר? זעהר אַ ליבע אַלטיטשקע!

— זי איז גאָלד אַליין! ממש גאָט האָט זי מיר דאָ אַראָפּגעשיקט! אַך, ווי לאַנג איך האָב אייך נישט געזעהען, מאָריס! איך האָב שוין אָנגעהויבען צו טראַכטען, אַז איהר האָט אין מיר פערגעסען!

— איהר זענט נישט גערעכט! — האָט ער אויס־ריכטיג געענטפערט — איך האָב געהאַט אַ סך אַר־בייט און זאָרג... אָבער באַלד וועל איך אַלץ דער־צעהלען.

עטעל האָט שוין פריהער געהאַט בעמערקט די פערזאָרגקייט אויף סטאַר'ס פּנים, נאָר זי האָט בע־שלאָסען דערווייל איהם נישט צו שטעלען קיין פראַגען.

אין דעם עס־צימער איז דער טיש געוועזן געגרייט פאַר דריי.

— איהר וואַרט אויף עמיצען? — האָט מאָריס אַ פרעג געטון, זעהענדיג, ווי מיס קאַלפּעפּער שטעלט אַוועק אויפ'ן טיש נאָך אַ טעלער.

אַ קוק טוענדיג אויף עטלען וואָס איז אָפּגעטרא־טען צום פענסטער, האָט מיס קאַלפּעפּער צוגעטראָ־גען אַ פינגער צו די ליפּען, און אַרויסגעשעפּטשעט.

— דאָס איז דעם מיסטער קאַרלינס אָרט...

מיר גרייטען דאָ שטענדיג פאַר איהם אַנ'אָרט ביים טיש... איך האַלט, אַז דאָס איז זעהר גוט.

סטאַר האָט אַ שאָקעל געטון מיט'ן קאָפּ, אָבער עס האָט איהם אַ קלעם געטון ביים האַרצען: אויב מ'וועט מאַקס'ן פערמשפּט'ן, וועט עטעל שטאַרבען, אָדער משוגע ווערען...

די יונגע באַלעבאָסטע איז אָבער געוועזן אין אַ מונטערער פריינדליכער שטימונג.

די אויגען איהרע האָבען זיך אָפּט אָפּגעשטעלט אויפ'ן לעדיגען שטול, און אָנגענומען אַ מאָדנעם איינ־דרוק, פּונקט ווי זי וואָלט לעם זיך געהאַט דעם לעבעדיגען מאַקס'ן.

— נו, דערצעהלט, מאָריס. — האָט זי זיך גע־ווענדעט צום זשורנאַליסט, ווען דער פריהשטיק איז שוין געווען פערענדיגט, און די מיס קאַלפּעפּער איז שוין אַוועק אין קיך.

קודם כל בין איך שטאַרק פערנומען געוועזן מיט מאַקס'ס ענין... איך האָב נאָכקאָנטראָלירט אַלע מעגליכע שפּורען, ליבע עטעל, נאָר איך האָב קיין שום נייעס נישט אויסגעפונען... איך האָב עטליכע מאָל גערעדט מיט סנעל'ן, אָבער ער וויל מיר נישט העלפען... עס זענען געוועזן מאָמענטען, ווען איך האָב זיך כמעט שטאַרק פערצווייפעלט...

— איך ... אַז איהר האָט אַלץ געטון וואָס מעגליך, — האָט זיך עטעל רוהיג אָפּגערופען — אָבער איהר דאַרפט נישט זיין פערצווייפעלט.

מיר אַלע דאַרפען זיך בעוואָפענען מיט האָפנונג און געדולד... עס איז זעהר שווער, נאָר מיר מוזען דאָס טוען. איך ווייס נישט ווי און ווען, נאָר איך בין מעהר ווי זיכער, אַז די אומשולדיגקייט פון מאַקס'ן וועט דערוויזען ווערען פאַר דער גאַנצער וועלט.

— איך בעוואונדער אייער מוט, עטעל!

— ווען איך גלויב נישט אין דעם, וואָלט איך דאָך נישט געקאָנט לעבען. — האָט די יונגע פרוי געלאַסען געענטפערט — האָט איהר שוין לאַנג גע־זעהען קאַטשיאַלאַ'ן?

— ניין, מיט עטליכע טעג צוריק... וואָס מעהר איך בעקען זיך מיט דער דאָזיגער משפּחה, אַלץ מעהר סימפּאַטישער ווייזט זיך מיר אויס... אַפילו מעליקאָוו ווייזט זיך אויס צו זיין אַ סימפּאַטישער יונגער־מאַן... מיר איז איצטער קלאָר, אַז, זעלבסט־פערשטענדליך, קיינער פון זיי קאָן נישט האָבען קיין שייכות צום מאָרד... וועגען דער לעדי מיידס מען דאַרף אויס צו רעדען אַפילו מיט באָריס'ן... מאַדאַלענא קאָן נישט רוהיג הערען דעם דאָזיגען נאָמען, זי זאָגט, אַז די לעדי ראַלסאָן האָט געהאַט אַ זעהר שלעכטע ווירקונג אויף באָריס'ן.

— דאָס האָב איך אייך מיט מאַדאַלענאַ'ן גע־זעהען די פאָריגע וואָך? — האָט עטעל ... אַ פרעג געטון.

— איהר האָט זי מיט מיר געזעהען? וואו?

— אין דעם סאַן־דזשעמס־פּאַרק... איך בין געזעסען אויף אַ באַנק, און איהר זענט פערביי מיר אַדורך.

— יאָ, יאָ, איך האָב זיך מיט איהר צופעליג בעגעגענט... זי איז געוועזן זעהר אויפגערעגט, מחמת אין יענעם טאָג האָט באָריס בעקומען אַנ'איינלאַדונג צו בעזוכען דעם סער ראָבערט... זי האָט נישט געוואָלט, אַז ער זאָל גיין...

— אָבער ער איז געוועזן ביי ראָלסאָנ'ען? — האָט עטעל פעראינטערעסירט אַ פרעג געטון.

(פאָרזעצונג קומט)

ניי׳ער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

ניי׳ער פאלקסבלאט

הילף־אקציע פאר פרנסה־לאזע און פעראָרימטע יודען

לעצטע זיצונג פון דער ציימווייליגער קהלה־פערוואלטונג

דאָנערשטאג — א זיצונג פון קהלה־ראט

נעכטען פאַרמיטאָג איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער צייטווייליגער קהלה־פערוואַלטונג. דאָס איז וואַהרשיינליך געווען די לעצטע זיצונג פון דער איצטיגער פערוואַלטונג און שוין גאָר בקרוב וועלען פאָרקומען וואַהלען פון אַ נייער שטענדיגער פער־וואַלטונג.

די זיצונג ווערט געעפענט דורכ׳ן פּרעזעס מינצבערג, נאָכ׳ן אָדורכלייענען און בעשטעטיגען דעם פּראָטאָקאָל, פון דער פריהערדיגער זיצונג, טרעט מען צו צו די קאָמוניקאַטען.

קודם כל ווערט אָדורכגעלייענט דער

בריף פון שטעטישען סטאראסטא

אין וועלכען ער אַנולירט די וואַהלען פון פּרעזעס און וויצע־פּרעזעס פון קהלה־ראַט. די מאָטיווען זע־נען די, וואָס לויט די פאָרשריפטען דאַרף צוערשט געוועהלט ווערען אַ קהלה־פערוואַלטונג און ערשט באַכדעם אַ פּרעזידיום פון קהלה־ראַט. גלייכצייטיג פאָדערט דער סטאַראָסטא אויף אין די נאָהענטסטע טעג צונויפצורופען

א זיצונג פון קהלה־ראַט

וועלכע דאַרף בעשטימען אַ קאָמיסיע וואָס וועט אָ־דורכפיהרען די וואַהלען פון אַ פערוואַלטונג. דער בריף ווערט גענומען צו קענטניש, דערביי מעלט פּרעזעס מינצבערג מיט, אַז די נאָהענסטע טעג וועט צונויפגערופען ווערען אַ זיצונג פון קהלה־ראַט.

איבער דער ווענדונג פון געוועזענעם בעאַמטען פּראָמער צו געבען איהם אַן אַנדער פּאָסטען געהט די פערוואַלטונג אריבער צו טאָג־אָרדנונג. די ווענ־דונג פון פרל. פּראָמער וועגען בעשטימען זי אויף אַ שטענדיגען פּאָסטען ווערט איבערגעגעבען דער נייער פערוואַלטונג.

די פירמע נעסטעל, וואָס פּראָדוצירט קינדער־נאַהרונגס־מעהל, האָט זיך געווענדעט צו דער קהלה אַז מען זאָל איהר צושיקען רשימות, פון די נייע־געבוירענע יודישע קינדער. די פירמע וויל יעדען קינד צושיקען אַ פּודעלע נעסטעל־מעהל. די פער־וואַלטונג האָט מסכים געווען דער פירמע צו געבען רשימות פון די קינדער, בתנאי אַז די פירמע וועט געבען אומזיסט אַ סכום מעהל פאַר די קינדער פון „זשלאָבעק״, ביי דער קהלה.

ס׳ווערט בישט בעטראַכט די ווענדונג פון יוחנן ליפשיץ איהם צו בעשטימען אַלס מורה־הוראה אויפ׳ן אָרט פון פערשטאָרבענעם שלום ליטעווסקי.

דאַן ווערט בעשלאָסען אָנצוהויבען אַן אַקציע נעגען דאָס בעשטימען דורכ׳ן מאַגיסטראַט אַן איינ־מאָליגע סומע פון 9000 זלאָטיס אַלס קבורה־געלד פאַר אָרימע יודען.

די קהלה־פערוואלטונג האלט, אז דער מאגיסטראט איז מחויב צו בעצאהלען דער קהלה אלע אויסגאבען פאר מ״בר זיין ארימע יודען,

פונקט ווי זי בעצאָהלט דאָס פאַר נישט יודען.

ס׳ווערט אויך בעשלאָסען צו

פּראָטעסטירען נעגען דעם רעגולאַמין פון שחט־הויז

לויט וועלכען מ׳וועט נישט קענען שעכטען שבת־צו־נאַכטס.

דאַן געהט די פערוואַלטונג איבער צו בע־טראַכטען די פראַגע פון דעם אַנטייל אין אַרבייטס־לאָזען קאָמיטעט. פּרעזעס מינצבערג טיילט מיט, אַז דער פאָרזיצער פון קאָמיטעט צו העלפען אַרבייטס־לאָזע סטאַראָסטא דיכטאַלעוויטש האָט זיך געווענ־דעט צו איהם, אַז ער זאָל אַרויסזאָגען זיין מיינונג

וועגען איינאָרדנען די קיכען פאר יודישע ארבייטסלאזע.

דער פעראיין „נותן לחם״ האָט זיך געווענדעט צום סטאַראָסטא אַז דער פעראיין איז גרייט איינצו־אָרדנען אַ קיך אויף 150 ביז 200 מיטאָגען. דער קאָמיטעט איז אָבער אין דער מיינונג אַז מ׳דאַרף איינאָרדנען אַ קיך פאַר דער יודישער אַרבייטסלאָזער אינטעליגענץ, און לעגט פאָר דער יודישער קהלה אַז זי זאָל פיהרען די דאָזיגע קיך.

די דאָזיגע פראַגע רופט אַרויס אַ גרעסערע דיס קוסיע וועגען דער צוועקמעסיגקייט פון אַזאַ אַקציע.

צום סוף ווערט בעשלאָסען אַז צוליב דעם, וואָס די קהלה וועט מוזען צום ווינטער אָנהויבען אַ בריימע אַקציע פאַר פרנסה׳לאָזע יודען, דאַרפען איצט נישט צושפּליטערט ווערען די כוחות פון דער קהלה און

די קיכען דארפען געפיהרט ווערען דורך די יודישע געזעלשאפטען

וואָס פיהרען אַזאַ ענליכע טעטיגקייט. ס׳ווערט דעריבער בעשלאָסען אַז די קהלה־פערוואַלטונג זאָל נישט איבערנעהמען צו פיהרען די קיך פאַר דער אינטעליגענץ.

די פערוואַלטונג טרעט דאַן צו צו בעטראַכטען דעם פאָרשלאַג פון פּרנס האָפמאַן, וואָס איז נאָך דיסקוסירט געוואָרען אויף דער פריהערדיגער זי־צונג וועגען צונויפרופען

א קאנפערענץ פון אלע היגע יודישע אינסטיטוציעס

און איינצעלנע כלל־טוער כדי צו בעטראַכטען די פראַגע וואָס פאַ אַן אַקציע אונטערצונעהמען פאַר פרנסה׳לאָזע און פעראָרימטע יודען צום קומענדיגען ווינטער. ס׳ווערט בעשלאָסען אַזאַ קאָנפערענץ צונויפ־צורופען אין דער נאָהענטסטער צייט.

דאַן ווערט אויסגעהערט דער בעריכט פון יעד הכשרות, עס ווערט גענומען צו קענטעניש, אַז אויפ׳ן אָרט פון פערשטאָרבענעם משגיח לעווקאָ־וויטש איז בעשטימט געוואָרען ה׳ יואל אַלטער.

פּרנס וואַידיסלאַווסקי גיט דאַן אָפּ אַ בעריכט וועגען

וועגען דער נייער תלמוד־תורה

אויף גאָפּלאַנסקאַ גאַס און וועגען אַלע אויסגאַבען וואָס זענען דאָרט אַריינגעלעגט געוואָרען. פּרנס וואָידיסלאַווסקי ווערט אויפגעפאָדערט צו רופען אַ זיצונג פון דער ווירטשאַפטס־קאָמיסיע, וועלכע זאָל בעשטעטיגען די אויסגאַבען, אין דער תלמוד תורה זענען שוין אַנגאַזשירט געוואָרען 1 מנהל, 4 מלמדים 2 געהילפס־מלמדים פאַר דרדקי קינדער, 1 לייטער און 1 לעהרער פאַר למודי חול.

ווייטער ווערט בעשלאָסען זיך צו ווענדען צום מאַגיסטראַט אַז ער זאָל בעשטימען אַ געוויסע צאָהל פריהשטיקען פאַר די קינדער פון דער תלמוד־תורה, אַזוי גוט ווי אין אַנדערע שולען, מיט דעם איז די זיצונג פערענדיגט געוואָרען.

ווי מיר דערוויסען זיך וועט די זיצונג פון קהלה־ראַט פאָרקומען היינטיגען דאָנערשטאָג.

* * *

אויף דער נעכטיגער זיצונג האָט פּרנס האָפ־מאַן אויך אָנגעפרעגט, וואָס די קהלה טראַכט צו טון בנוגע די נייע פעראָרדנונג פון מיניסטעריום וועגען די פינאַנצען פאַר די יודישע קהלות, ווי בעקאַנט האָט דאָס מיניסטעריום פעראָרדנט, אַז דער עטאַט קען נישט מעהר בעטרעפען ווי 10 פּראָצענט פון הכנסה־שטייער און פאַר אַ קרקע טאָר מעהר נישט גענומען ווערען ווי העכסטענס 1000 זל. די דאָזיגע פעראָרדנונג וועט זיך, לויט פּרנס האָפמאַנס מיינונג, אַמשטאַרקסטען אָפּרופען אויף דער מעהר אָרימער בעפעלקערונג.

פּרנס מינצבערג ענטפערט, אַז אמת קען זיך דאָס בערעכענען דעם עטאַט לויט׳ן הכנסה־שטייער אַמשטאַרקסטען אָפּרופען אויפ׳ן יודישען מיטעל־שטאַנד. דער פּרעזעס ערקלערט, אַז ער האָט זיך נאָך נישט גענוי בעקענט מיט דער פעראָרדנונג, דאָך ווייס ער שוין, אַז זי איז נישט קיין גע־[illegible]טער, דאָס מיניסטעריום האָט זיך וועגען דעם נישט פערשטענדיגט מיט די פאָרשטעהער פון דער קהלה. די לאָדזער קהלה־פערוואַלטונג וועט נאָך אָננעהמען וועגען דעם אַ שטעלונג.

קריזיס־שטייער לטובת דער יודישער קהלה

אויף דער אקציע פון פרנסהלאזע יודען

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער אַקציע פאַר פרנסה־לאָזע און פעראָרימטע יודען, וואָס ווערט פּראָיעקטירט דורך דער יודישער קהלה צום קומענדיגען ווינטער, עקזיסטירט אַ פּראָיעקט, אַז ס׳זאָל אַרויפ־געלייגט ווערען אַ ספּעציעלער שטייער אויף די עטאַט־צאָהלער צו דעם דאָזיגען צוועק.

דער נייער שטייער זאָל בעטרעפען 10 פּראָצ. פון דער סומע, וואָס יעדער צאָהלט עטאַט. דער דאָזיגער צוגאָב זאָל ענערגיש איינקאַסירט ווע־רען אויף אַ צוואַנגס אופן, כדי די אַקציע זאָל קענען געפיהרט ווערען אויף אַ ברייטערען פער־נעהם.

---

5 ארימע קינדער אויף הפקר!

ווער וועט זיך פעראינטערעסירען מיט זייער גורל?

צו אונז אין רעדאַקציע איז געקומען אַ בחור קוים שטאַמלענדיג האָט ער אונז איבערגעגעבען די פאָלגענדע געשיכטע, פון וועלכער עס נעהמט ממש אַרום אַ גרויל.

דער בחור הייסט אהרן בראַנדלאַן, ער איז אַלט 17 יאָהר. ער וואוינט אין אַ בוירעם־שטיבעל אויף אַלעקסאַנדראָווסקאַ 24. אינאיינעם מיט איהם 5 ברידערלעך און שוועסטערלעך אין עלטער פון 5 ביז 10 יאָהר. קיין טאַטע איז נישטאָ — ער איז געשטאָרבען. די מאַמע האָט זיך געראַנגעלט מיט דער נויט, און נישט קאָנענדיג דערנעהרען די קינדער, איז זי ער־עך וואו אוועק און מען ווייסט נישט, וואו איהר געביין איז. כל זמן אהרן האָט פערדינט, האָט ער ווי עס איז אויסגעהאַלטען די קינדער. נאָר שוין אַ פּאָר חדשים, ווי ער האָט קיין אַרבייט נישט. ער אַליין הונגערט, די קינדער זענען געבליבען אויף הפקר. זיי וואַלגערן זיך אַרום אין די גאַסען און מ׳כאַפּט וואו מ׳קאָן אַ שטיקעל ברויט. און דאָ איז געקומען דאָס ערגסטע.

קיין דירה־געלד האָט מען נישט געצאָהלט, [illegible]ט דער ווירט, יעסע, איינגעקלאָגט און אַ־ויס־בעקומען אַן עקסמיסיע. אַ לייבדע טאָג וועט מען דעם 17־יעהריגען אָפּיקון אינאיינעם מיט זיינע ברידערלעך און שוועסטערלעך אַרויסוואַרפען אויף דער גאַס. זיי וועלען פערלירען דעם „ליקסוס־פּאַלאַץ״, וועלכען זיי פערנעהמען אונטערן בוידעם.

5 קליינע קינדער און זייער „גרויסער״ ברודער דראָהט אונטערגאַנג, ביכשטעבליך! ווער וועט זיך זיפּרופען אויף זייער נויט? מיר ווענדען אויף דער טראַגעדיע די אויפמערקזאַמקייט פון דער קהלה אין פון די לאָדזער כלל־טוער.

די וואו־נונג, פון וועלכער מ׳וועט די קינדער עקסמיטירען. געהט אויפ׳ן נאָמען פון דער פער־שוואונדענער מוטער ס ק ו ר ק אַ, ווייל קיין אַקטען מיט׳ן מאַן האָט זי נישט געהאַט.

אַנ׳איידעם נעמט ירושה ביים שווער׳ס לעבען

און איז איהם „מכבד״ מיט א מעסער אין קאפ

(א) צווישען אנטאָני לאשינסקי (קעלמא 8), מיט זיין שווער פראַנטישעק יאַכילסקי, האָט אויסגעבראָכען אַ מחלוקה וועגען דער ירושה. פון אַ וואָרט צו אַ וואָרט איז אויסגעבראָכען אַ גע־שלעג, און דער סוף איז געווען, אַז דער איידעם האָט דעם שווער פערוקט אַ מעסער אין קאָפּ. דעם פערבלוטיגטען שווער האָט געגעבען הילף די פּאָגאָטאָוויע, און מיט דעם היציגען איידעם׳ל, האָט זיך בעשעפטיגט די פּאָליציי.

מאָנטאָג

19

ח

מרחשון תרצ״ב

אקטאבער

זון־אויפגאַנג 6.08

זון־אונטערגאַנג 4.41

רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1911

די רעגיסטראַציע פיהרט דורך די מיליטער־ביוראָ פון מאַגיסטראַט אויף זאַוואַרזקאַ 11, טעגליך פון 8 ביז 3 אַזייגער.

עס דאַרפען זיך שטעלען:

היינט, מאנטאג, דעם 19 אקטאבער

די וואָס וואוינען אויפ׳ן שטח פון 3 קאָמי־סאַריאַט מיט די אותיות:

N O

און די וואָס וואוינען אויפ׳ן שטח פון 9 קאָמי־סאַריאַט מיט די אותיות:

G H Ch I J K L

מארגען, דינסטאג, 20 אקטאבער

די, וואָס וואוינען אויפ׳ן שטח פון 3 קאָמיסאַריאַט, מיט די אותיות:

P R

און די, וואָס וואוינען אויפ׳ן שטח פון 9 קאָמי־סאַריאַט, מיט די אותיות:

Ł M N O P R

אונטערשטיצונגען פאר ארבייטסלאזע

(מ) דער אונטערשטיצונגס־אַמט פאַר אַר־בייטסלאָזע ביים לאָדזער מאַגיסטראַט איז מודיע, אַז פון מיטוואָך, דעם 21 אָקטאָבער הויבט מען אָן אָנצונעמען איינמעלדונגען פון אַרבייטסלאָזע פיזישע אַרבייטער אויף דער דרינגענדער מלוכה׳־שער אונטערשטיצונג אויפ׳ן חודש אָקטאָבער.

די כללים פאַר די, וואָס מעלדען זיך איין זענען די זעלבע׳ וואָס זענען געווען ביז עתה.

איינמעלדען זיך דאַרף מען, לויט פאָלגענ־דען סדר:

מיטוואָך, דעם 21 אָקטאָבער די אותיות:

A B C D E F G H I J K L Ł M

דאָנערשטאָג, דעם 22 אָקטאָבער:

N O P R S T U W Z Ż

די אַרבייטסלאָזע דאַרפען צושטעלען:

1) אַ פּערזענליכען דאָקומענט, אַ פּאַס, אָדער אַן אַנדער פּאַפּיר, וואָס בעשטעטיגט די פּערזאָן; 2) אַ לעגיטימאַציע פון פּוסט מיט קאָנטראָל־שטעמ־פּלען; 3) אַ פערזיכערונגס־ביכעל פון׳ם אַרבייטס־לאָזען, ווי אויך עווענטועל, פון די משפחה־מיט־גלידער, וועלכע וואוינען מיט איהם צוזאַמען און פיהרען איין ווירטשאַפט.

צובראכען דריי ריפען

אונטער די רעדער פון אנ׳אויטא

(2) אַלעקסאַנדער דאָמביצקי, פון קאָנסטאַנ־טינער שאָסעי, 18 איז נעכטען אַרונטערגעפאַלען אונטער די רעדער פון אַנ׳אויטאָ.

מיט צובראָכענע דריי ריפּען האָט מען איהם אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

דעם שאָפער פונ׳ם אויטאָ, פעליקס וואַרעצ־קי, וועלכער איז בעת מעשה נעווען שכור האָט מען צוגעצויגען צו פעראַנטוואָרטליכקייט.

Dr. Z. Rakowski

פאַר אויערן, נאָז, האַלז און לונגען־קראַנקהייטען

9 קאָנסטאַנטינער 9 טעלעפאָן 127־81

פּערזענליך פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין קאָפּערניקוס 17 פון 10—11 און פון 5—8.

לאָדזער יודישער קאַמעראַל־טעאַטער

אַלעע 1־טער מאַי 2. דירעקציע: דוד צעלמייסטער.

לאָדזער טעאַטער־עולם! אַזעלכעס האָט איהר נאָך נישט געזעהען!

סענסאַציע אויף סענסאַציע!

היינט, מאָנטאַג 9 אָווענד רעדוצירטע פּרייזען פון 1 ביז 2 זל. ערשטע רייהע

דער רעקאָרד־שלאָגער פון יודישען לעבען מיט געזאַנג און טענץ

אהרן׳, וואס בענקט

מיט דער גרויסער קינסטלערין

בערטא זאסלאווסקא

פערשפּעטיגט ניט צו זעהן די גרעסטע טעאַטער־סענסאַציע!

דאָס שענסטע, וואָס מען האָט ווען געזעהען אין יודישען טעאַטער.

נישט אַכטענדיג אויף די גרויסע קאָסטען זענען די פּרייזען פון די בילעטען שפּאָט ביליג.

בילעטען צו בעקומען פון 11–2 און פון 6 אין קאַסע פון קאַמעראַל־טעאַטער.

פערענדיגט א שטרייק
ביי „פאוסט און זשארסקי“ אין פאביאניץ

(א) דער לאנגדויערנדער שטרייק ביי דער פירמע „פאוסט און זשארסקי“ אין פאביאניץ איז נעכטען געווארען פערענדיגט. מארגען נעמען די 200 ארבייטער צוריק אויף די ארבייט.

א קויל אין דער נאז אריין

(א) יוזעף גוזשיק (שיקאווסקא 28), וועלענדיג אנלאדענען דעם רעוואלווער, האט פלוצלינג אויסגעשאסען, און די קויל האט איהם געטראפען אין דער נאז אריין. א שווער פערוואונדעטער איז ער אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל.

אויטא-ארגיעס

(א) ביים רוג קאראלא און פיעטרקאווער איז אן אויטא איבערגעפאהרען דעם ארבייטער יוזעף סליפעק. ביי איהם איז צובראכען געווארען א ריפ. אין א שווערען צושטאנד איז ער אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל. געגען שאפער איז צוזאמענגעשטעלט געווארען א פראטאקאל.

מיטאגען וועלען ביליגער ווערע

(א) צוליב דעם, וואס ס'איז ביליגער געווארען פלייש, קומט די טעג פאר אין דער וואיעוואודזטווע א קאנפערענץ מיט די רעסטאראטארען ביליגער צו מאכען די מיטאגען.

פייערליכע ערעפנונג פון גארטען ביי דער מיכאלעוויטש-שול

שבת איז אין לאקאל פון דער מיכאלעוויטש-שול פארגעקומען אן ערעפנונג פון א גארטען, וועלכער דארף דינען אלס פראקטישער עקספערימענט פאר דער שול ביים לערנען באטאניק.

צו דער פייערונג זענען געקומען פארשטעהער פון עלטערן-קאמיטעט, פעדאגאגישע ראטען און שול טוער. מיט רעדעס זענען ארויסגעטרעטען די לייטערין פון דער שול ח'טע ליזא האלצמאן, ליכטענשטיין, פאזנאנסקי און מילמאן. לסוף האבען די קינדער אויסגעפיהרט א פראגראם, וועלכער איז בעשטאנען פון דעקלאמאציעס, געזאנגען א.א.וו.

דער דאלאר פאלט

און דעריבער קען איך עמפפעהלען צו בעדייטענד ביליגערע פרייזע מיין רייכען אויסוואהל פון אלער ארט קאסמעטיק, ווי: טואלעט-זייפען, פודערן, פערפומען, בלומען און קעלניש-וואסער, קרעמען אזוו.

די סאלידע און רעעלע בעהאנדלונג, ווי אויך די שטענדיגע זארג, אז דער קליענט זאל זיין צופרידען סיי פון דער סחורה, וואס ער קויפט אין מיין פערפומעריע, און סיי מיט מיינע פרייזען וועלכע איך בעמיה זיך תמיד און ביי יעדע געלעגענהייט צו פערקלענערען, וואס איך האב אויך איצט געטון — דאס אלעס גיט מיר די פולע איבערצייגונג, אז דער, וואס קויפט ביי מיר נאר איין מאל — דער בלייבט שוין אויף שטענדיג מיין קליענט!

מיט אכטונג

פערפומעריע י. דרוקער

זאוואדזקא 5 טעל. 175 92

אכטונג: פאר אנגראסיסטען ספעציעלער ראבאט.

א מיליאן קינדער אינדרויסען
דער נעכטיגער פראטעסט-מיטינג אין דער פילהארמאניע

(2) נעכטען איז אין דער „פילהארמאניע“ פארגעקומען א גרויסער ארבייטער-מיטינג, וואס איז צונויפגערופען געווארען דורך דער געזעלשאפט פון ארבייטער-אוניווערסיטעטען און לעהרער-ארגאניזאציעס, מכוח דער קאטאסטראפע אין שול-וועזען.

פארזיצער איז געווען וויצע-פרעזידענט פון לאדזער מאגיסטראט, ה' סט. ראפאלסקי.

דער ערשטער האט גערעדט דער סענאטאר ד"ר קאפטשינסקי, וועלכער האט אנגעוויזען דערויף ווי גרויס די קאטאסטראפע איז, צוליב דער רעדוקציע פון די עטאטען, צוליב דעם נישט-בויען בנינים, און מחמת בעגרעניצען די פאנדען אויף די פאלקס-שול-צוועקען. לויט דער סטאטיסטיק — האט דער רעדנער ערקלערט — זענען איצט אן ערך א מיליאן קינדער אין דעם שול-עלטער געבליבען אינדרויסען, ווייל עס פעהלט פאר זיי ארט אין די שולען.

נאך קאפטשינסקין האט געהאלטען אן אינטערעסאנטע רעדע דער דעפ. טשאפינסקי, און ס'איז אנגענומען געווארען אן איינשטימיגע פראטעסט-רעזאלוציע געגען דעם שעדליכען מאכען אפשפארונגען אין שול-וועזען, וואס עס דראהט מיט א כוואליע פון אנאלפאבעטיזם און פערווילדונג אין לאנד.

דער שטרייק אין די בעקערייען

(א) לויט ווי מיר האבען געמאלדען, איז מיט עטליכע וואכען צוריק אויסגעבראכען א סכסוך צווישען די בעקער-געזעלען און די בעקער-מייסטער, מחמת די ארבייטער זענען בעשעפטיגט געווארען אן ערך 16 שעה אין מעת-לעת, אהן ספעציעל בעלוינט צו ווערען.

א דעלעגאציע פון די בעקער-ארבייטער האט זיך דעריבער געווענדעט צום ארבייטס-אינספעקטאר, וועלכער האט אדורכגעפיהרט אן ענערגישע לוסטראציע אין די בעקערייען און די שולדיגע צוגעצויגען צו פעראנטווארטליכקייט.

די שטראפען, וואס האבען זיך אלס פועל-יוצא דערפון, א שאט געטון אויף די בעקערס האבען געבראכט דערצו, אז זיי האבען געקינדיגט דעם געמיינזאמען אפמאך מיט די געזעלען אויף צוויי וואכען.

די ארבייטער האבען דאן אנגעהויבען אן ענערגישע פראטעסט-אקציע, און אויף זייער אלגעמיינער פערזאמלונג האבען זיי בעשלאסען אנצוהויבען א שטרייק.

שוין עהערנעכטען אין אוונד האט א טייל פון יודישע בעקער-ארבייטער פערשטרייקט, און אויף נעכטען אין אוונד איז בעשטימט געווארען א שטרייק פון די קריסטליכע בעקער-געזעלען, וואס האט זיך נאר טיילווייז איינגעגעבען.

דער רעגולאציע-פלאן פון לאדז

(א) זייט עטליכע וואכען האט דאס פרעזידיום פון לאדזער מאגיסטראט אפגעהאלטען קאנפערענצען געווידמעט דעם ארומרעדען פון אן אלגעמיינעם רעגולאציע-פלאן פון דער שטאט לאדז.

נעכטען איז פארגעקומען די לעצטע זיצונג פון דעם מאגיסטראט-פרעזידיום, אויף וועלכער עס איז ענטגילטיג בעטראכט געווארען און בעשטעטיגט געווארען דער רעגולאציע-פראיעקט פון לאדז.

דער דאזיגער רעגולאציע-פלאן צוזאמען מיט די פארשלאגען פון מאגיסטראט, וועט זיך אין די נאהענטסטע דריי וואכען געפונען אויפ'ן פארום פון שטאט-ראט, און נאכדעם, ווי ער וועט אנגענומען ווערען, וועט ער איבערגעשיקט ווערען צו דער אויפזיכטס-מאכט צים בעשטעטיגען.

ער האט נישט געוואלט זיין קיין שווער
האט מען איהם אזוי צורעכט-געמאכט, אז קוים וואס ער לעבט

(2) אזוי ווי סטאניסלאוו פאוולאווסקין פון (שעראקאווסקיעגא 39) האט נישט געפאסט, אז זיין טאכטער זאל חתונה האבען מיט פראנצישעק אווטשארעק'ן, האט דער לעצטער נעכטען געמאכט א שטארקען שנעפסעל צוזאמען מיט זיין קאלעגע סטעפאן קאראלאק (זשגאווסקא 31), און דערנאך האבען זיי אפגעווארט פאוולאווסקין ביי זיין וואוינונג און אזוי איהם צורעכט-געמאכט, אז פאגאטאוויע האט איהם קוים דערמינטערט.

ביי איהם איז צושטעקעוועט דער גאנצער קאפ און איין אויג איז איהם ארויסגערונען.

Prywatne POGOTOWIE LEKARSKIE

ZIELO A 6.

Telefon 12-333

tel. 12-333

tel. 12-333

ערטיילט דרינגענדע ערצטליכע הילף אין אלע פלוצימדיגע פארפאלען צו יעדער צייט ביי טאג און ביי נאכט ווי אויך אין אלע אקושעריע און גינעקאלאגישע הילף.

גוט מארגען!

יודען, מ'געהט שוין ציילען!..

הכלל, מ'גייט שוין ווידער ציילען!

וויפיל מאל האט איהר שוין געציילט? די מאמע האט אייך געציילט די צעהנדלעך. אלס קינד האט איהר געציילט וויפיל מאל דער טאטע האט אייך געשמיסען. איהר האט געציילט וויפיל האט אייך די מאמע אין משך פון יאהר געגעבען בייגעל אין חדר אריין. איהר האט געציילט די טעג, ווען די רביצין וועט ליגען אין קימפעט...

זענט איהר א חתן געווארען, האט איהר געציילט דעם נדן. האט איהר חתונה געהאט, האט איהר געציילט די טעג, ווען אייער ווייב וועט פאהרען אויף דער דאטשע. האט איהר זיך געמאכט א געשעפט האט איהר גענומען ציילען די בלעטלעך אויפ'ן קאלענדאר, ווען איהר האט (לייען: ווען איהר דארפט) צו צאהלען די וועקסעלעך און די ראטעס אין „סקארב“.

א חוץ דעם, ציילט איהר די בעזעמלעך וואס מ'גיט אייך אין שוויץ. ערב יום-כפור ציילט איהר די שמיץ ביי מלקות. איהר ציילט ספירה. אייער ווייב ציילט די קליידער. אייערע טעכטער ציילען די חתנים, וואס האבען געטענהט חרטה, אייערע זוהן ציילען די „גאלעס“ און וויפיל באלען אין די קעפ זיי האבען שוין געהאט א.א.וו. א.א.וו.

איצט גייט מען שוין ווידער ציילען. מ'געהט ציילען ס'„פאלק“. וויפיל האט איהר קינדער. צי זענען די קינדער יונגלעך צי מעדלעך. צי זענט איהר א נקבה, צי זענט איהר א זכר און אנדערע וואושנע פראגעס.

אפשר וואלט די ציילערס אין איין וועגס געציילט: וויפיל האט איהר ליציטאציעס? וויפיל האט איהר חובות? וויפיל מאל איז אייער חנוכה-לייכטער געווען בעקלעפט מיט „קוויטלעך“? וויפיל מאל האט איהר רעגולירט?

הכלל, יודען, גרייט אייך צו — מ'גייט אייך ציילען!..

אב—נעק.

אויפגעריסען א נאפט-מאשינקע

(2) די 38-יאהריגע עממא עקערט איז זיך נ כטען גענומען מאכען טיי אויף א נאפט-מאשינקע. האט די מאשינקע פלוצים אויפגעריסען, און די פלאמען האבען ארומגענומען די פרוי, וועלכע איז שטארק אפגעבריהט געווארען.

פאגאטאוויע האט איהר ערטיילט די ערשטע הילף.

אפטייקען
היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען: ל. ליינוועבער (פייערהיימס-פלאץ 2), י. הארטמאן (מלינארסקא 1), וו. דאנילעצקי (פיעטריקאווער 127), א. פערלמאן (ציגעלגאס 32), י. צימער (וואולטשאנסקא 37), פ. וואיטשיצקי (נאפיורקאווסקא 27).

(135

ר. איזראעל

ליבע און טויט
סענסאציאנ. טראגישער ראמאן פון לאדזער לעבען

— ווי אזוי מאכט מען אומגליקליך א מענשען, וואס איז אזוי אויך שוין פערצווייפעלט, האט סאניע געזאגט צו אידאן, ווי אזוי נעהמט מען ביי איהר צו דאס קינד, דאס איינציגע וואס איהר איז געבליבען אין איהר יונגען, שווערען לעבען..

— אמת, סאניע, די לאגע איז זעהר א שווערע, אבער קיין מיטעלוועג איז דערביי נישט פערהאן, אויב דו ווילסט זיין גליקליך, מוז יענע האבען אן עוולה. אויב דו ווילסט שלום מאכען מיט דיין גורל, וועט יענע האבען א טרייסט אין לעבען.

— אבער ווי קען איך דאס, ווי אזוי קען איך אפילו דערלאזען דעם געדאנק, אז איך זאל זיך פרייוויליג אפזאגען פון מיין אייגען קינד, פון דעם טייערסטען, וואס מיר איז פערבליבען, וויפיל ליידען האב איך שוין צוליב דעם אדורכגעהאלטען, וויפיל טרעהרען האב איך שוין פערגאסען, וויפיל פינסטערע, שווערע, פערוויסטע טעג און וואכען האב איך פערברענגט.

— איך ווייס דאס אלץ, ליבע סאניע, אויב אזוי מוזטו האנדלען ענערגיש, מוזט זיך בעשליסען אויף א געוואגטען שריט. ס'מוז דאך אמאל נעהמען א סוף.

נאך א בעראטונג מיט טשארל'ן איז בעשלאסען געווארען, אז טשארל צוזאמען מיט סאניען זאלען צושטעלען זיך פערזענליך צו דער פרוי נירענבערגס פאטער, וועלכער וועט זיכער פערשטיין דעם גאנצען טרויעריגען ענין און וועט אלץ מעהר קאלטבלוטיג בעהאנדלען, דאן וועט ער ווי עס איז צוגרייטען זיין טאכטער צו דעם טראגישען מאמענט, אזוי האבען זיי אויך געטון און נאך אין דעם זעלבען טאג איז טשארל מיט סאניען אוועק צום אלטען הער פישמאן, א גרויסער און אנגעזעהענער סוחר אין לאדז.

ביי סאניען האט שטארק געקלאפט דאס הארץ זי האט אליין נישט געוואוסט פארוואס. זי שרעקט זיך אזוי שטארק, פארוואס זי איז אזוי אומרוהיג, אבער זי האט זיך נישט געקענט בעהערשען.

— מיר זענען געקומען רעדען מיט אייך, הער פישמאן, וועגען אייער געוועזענעם איידעם.

פישמאן האט פערדעכטיגט אנגעקוקט טשארל'ן מיט סאניען און האט געענטפערט:

— איך האב קיין שום חשק נישט וועגען דעם צו רעדען און וועגען דעם איין מינוט צו פערלירען.

— אבער הער פישמאן, איהר האט נישט געהערט, וואס איך האב צו אייך געזאגט, איך האב בעמלין געזאגט, אז איך וויל רעדען מיט אייך וועגען אייער געוועזענעם איידעם

— וואס זאל דאס הייסען, פארוואס זאגט איהר געוועזענעם?

— דערפאר, ווייל ער לעבט נישט מעהר.

דער אלטער פישמאן האט זיך נישט דערשראקען, האט מיט גארנישט רעאגירט אויף דער דאזיגער בשורה. ער האט אבער בעקומען מעהר צוטרוי צו זיינע געסט און געבעטען, אז זיי זאלען זיך אוועקזעצען.

— וואו איז ער געשטארבען?

— זעהר ווייט פונדאנען. אין ארגענטינע.

— איז ער געשטארבען מיט א נאטירליכען טויט?

טשארל האט זיך צומישט.. אויף דער דאזיגער פראגע האט ער זיך נישט געריכט. ער האט אויך נישט געקענט אויף איהר ענטפערען. טשארל האט גוט געדענקט דעם אנזאג פון „אקטאר“, אז מען זאל סאניען נישט דערמאהנען און נישט רעדען וועגען דעם טויט פון נירענבערג'ן. דער אלטער פישמאן האט בעמערקט טשארלס פערלעגענהייט און האט געזאגט:

איבריגענס איז מיר נישט קיין גרויסער אונטערשיד, אזא מענש ווי ער האט נישט געקענט און אפשר נישט געדארפט שטארבען מיט קיין נאטירליכען טויט, אבער זאגט מיר, האט ער איבערגעלאזען עפעס א בריף פאר אונז, דאס הייסט פאר זיין געוועזענע פרוי און קינד?

סאניען זענען געקומען טרעהרען אין די אויגען.

— יא, האט טשארל געענטפערט, ער האט איבערגעלאזען א בריף, וועלכער וועט פאר אייך אפשר נישט זיין אינטערעסאנט, אבער אין איהם איז פערהאן איין פרט וואס איז נוגע אייער חשובער טאכטער און טאקע צוליב דעם זענען מיר געקומען צו אייך.

— ערקלערט מיר דאס אלץ דייטליכער, ווייל איך פערשטעה גארנישט.

אנשטאט אן ענטפער האט טשארל ארויסגענומען נירענבערג'ס לעצטען ווידוי-בריף און געבעטען, פישמאן ער זאל איבערלייענען דאס ארט וואו ס'האט זיך גערעדט וועגען נירענבערגס געוועזענע פרוי און וועגען דעם קינד. פישמאן האט מיט ציטערענדיגע הענד גענומען דעם בריף אנגעהויבען די בריף לעזען און געלייענט. מיט יעדער שורה איז זיין בליק געווארען מאטער, זיין פנים בלייכער, דער אלטיטשקער האט אבער געלייענט ביז'ן סוף און דאן מאכטלאז אראפגעלאזען די הענד.

— מיין ארים קינד, מיין ארים קינד, האט ער אלץ איבערגעחזרט, פארוואס איז עס דיר געשעהן, פארוואס האט דיך געטראפען אזא ביטערער מזל, וואס וועל איך איצט טון, ווי אזוי וועל איך איהר דאס איצט זאגען?

פישמאן האט געקוקט אויף טשארל'ען עטליכע סעקונדען און דאן צו איהם געזאגט.

— איך ווייס נישט ווער איהר זענט מיין הער, איך זעה אייך צום ערשטען מאל. אבער איך מוז אייך זאגען, אז אויב איך וועל די דאזיגע ניעס בשורה איבערגעבען מיין טאכטער, איז איהר לעבען מעהר גארנישט ווערט. איך בין גרייט אויסצוהאלטען די אמת'ע מוטער פון דעם קינד אויף איהר גאנץ לעבען, איך בין גרייט איהר אוועקצוגעבען מיין גאנץ פערמעגען איך בין אן אלטער מאן און דאס איז מיין איינציגע טאכטער...

דער אלטער פישמאן האט אינגאנצען געציטערט. די טרעהרען האבען איהם געשטיקט און ער האט מעהר קיין ווארט נישט געקענט ארויסרעדען. סאניע האט זיך אינגאנצען פערלוירען אבער טשארל האט געוואגט דעם ענין ערלעדיגען, און האט געזאגט:

— הער פישמאן, איהר פערשטעהט אייך אויסגעצייכענט, אבער פאר אייך זיצט די ריכטיגע מוטער פונ'ם קינד...

(פארזעצונג קומט).

קורס פאר געזעלשאפטליכע וויסענשאפטען

ביי דער קולטור-ליגע

ביי דער געזעלשאפט קולטור-ליגע האט זיך נעכטען געעפענט א קורס פאר געזעלשאפטליכע וויסענשאפטען. אויף דעם קורס וועלען געלערנט ווערען: פאליטישע עקאנאמיע — ד"ר רודערפער; סאציאלאגיע — ס. נויקאוויטש; אלגעמיינע געשיכטע — פעניסאן; געשיכטע פון דער ארבייטער-באוועגונג — מילמאן; היסטארישער מאטעריאליזם — ליפשענשטיין; סאציאלע היגיענע — ד"ר אל. מארגאליס; יודישע ארבייטער-באוועגונג — פאזנאנסקי; יודישע ליטעראטור — וויראוועסקי; פוילישע ליטעראטור — ראפאל ליכטענשטיין; נאטור-וויסענשאפט — זעלוויאנסקי; פראבלעמען פון געגענווארטיגען סאציאליזם — ד"ר אל. מארגאליס.

אויף דעם קורס האבען זיך פערשריבען 100 צוהערער מייסטענס ארבייטער. די לעקציעס וועלען פארקומען 2 מאל וועכענטליך. וועגען די באהאנדעלטע טעמען וועלען ארויסגעלאזט ווערען ספעציעלע קאנספעקטען.

א שרפה פון א ליכט

(2) אנדושעי באלצערושאק (פיוונע 9) איז נעכטען איינגעשלאפען לייענענדיג ביי א ליכט א בוך.

דערווייל האט זיך פונ'ם ליכט אנגעצונדען דאס בעטגעוואנד, און באלצערזשאק האט זיך אויפגעכאפט ערשט דאן, ווען דאס הזמר האט אויף איהם אנגעהויבען צו ברענען.

ער האט דאן געמאכט א געוואלד און מיט דער הילף פון די שטוב-מענשען איז געלונגען דאס פייער איינצולעשען.

צו באלצערושאק'ן האט מען ארויסגערופען פאגאטאוויע.

פון דער לאדזער געלד-בערזע

דאלאר, אפיציעל — 8,88
טשעק-דאלאר — 8,92
פונט, נישט-אפיציעל — 35,00
דייטשער מארק, אפיצעל — 2,06
פאנד-בריוו, לאדזער, אפיציעל — 60,00
דאלארובקע — 44,00

שטיצט די ערשטע יודישע קינדער-היים ביים „בית-לחם"

(אויפרוף)

עס איז גאנץ גוט בעקאנט דער לאדזער יודישער בעפעלקערונג דער יודישער הילפס-פעראיין „בית לחם" ווסכאדניא 68-70, די קיך אויף שבתים און ימים-טובים און אויך די רויהע פראדוקטען, וואס ווערען פערטיילט יעדען פרייטאג בכבו'דע ארימע פאמיליעס. דער „בית לחם" האט נאך איין וויכטיגע אויפגאבע: צו ערנעהרען די יודישע ארימע קינדערלעך ווי זיי בעקומען אין ליכטיגע ווארימע צימערן לעהרע און עסען צו דער זעט. נעהמענדיג אין אכט די קריטישע צייט און איבערהויפט אין די ווינטער חדשים, ווען דאס ארימע קינד קומט פון שולע און אין דער שטוב הערשט הונגער, קעלט און פינסטערקייט, האט דער איינציגער יודישער הילפס-פעראיין „בית לחם" כאטש נישט בעקומענדיג קיין שטיצע פון דער רעגירונג ווי אויך פון דער יודישער קהלה, זיך דערבארימט איבער דעם יודישען קינד און ווערען דער אפוטרופוס און פערזארגער פון צוקונפטיגען דור.

דעריבער דארף יעדער יוד, איבערהויפט יעדער פאטער און מוטער צולעגען א ציגעל צו דעם שעהנעם בנין און אונטערשטיצען די ערשטע יודישע קינדער-היים ביים פעראיין „בית לחם".

שטיצט היינט דעם מחזיקי חולים

די טעטיגקייט פון „מחזיקי חולים" פאר די לעצטע 9 חדשים ווייזט זיך ארויס אין פאלגענדע ציפערן: ערטיילט דאקטאר הילף צו 1522 פערזאן; בחנמ'דיגע דאקטוירים פאר ארימע קראנקע — 455; בחנמ'דיגע מעדיצינען — 433; מיט 20 פראצענט ביליגער — 2558; נאהרונג — 774 פערזאן; כלים (בעדיקאמענטען) — 1235; משמר יום 57. צוזאמען האבען געהאט נוצען פון פעראיין — 7034 פערזאן.

היינט, מאנטאג, קומט פאר אנ'אפצייכנונגס-טאג לטובת דער אינסטיטוציע. עס איז זעהר וויכטיג דאס די אלגעמיינע לאדזער בעפעלקערונג זאל ווי נעהזריג אינטערעסירען דעם „מחזיקי חולים".

היינטיגער טעאטער-רעפערטואר

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע — היינט אווענד „חייקע אין 7-טען הימעל".

יודיש קאמעראל-טעאטער — „א הארץ, וואס בענקט".

שטאטיש-טעאטער — „הייליגע ווילדעל".

קאמעראל-טעאטער — „האו האו".

פאפולערער טעאטער — „וויקטאריא און איהר הוזער".

קאקיל — „בלאנדינקעס, צך בלאנדינקעס".

6 ווילדע פראים

זענען נעכטען געשטאנען פארן געריכט פאר פערגוואלדיגען א 14 יעהריג מיידעל

(2) אז די 14-יעהריגע עמיליא נאיבע (פון באלישא-גאס 16) איז דעם 17 מאי אויף דער נאכט געגאנגען אהיים, האבען זי אויף טאקאזשעווסקא גאס פערטשעפעט 6 פערשוין, וועלכע האבען זי אויף סוף אוועקגעשלעפט אין פעלד און זי פערגוואלדיגט.

א דאנק דעם, וואס זי האט איינעם פון די חבר'ה לייט געקענט פערזענליך, האט מען ארעסטירט די אלע זעקס: סטעפאן צענדערסקי (18 יאהר) עדווארד (ווראצלאווסקי (18 יאהר) וולאדיסלאוו ווראבלעווסקי (19 יאהר) באלעסלאוו אנטאשיק (22 אהר, יאן גראבאווסקי (22 יאהר) פראנטשישעק אונטערשיץ (22 יאהר).

דאס געריכט האט זיי אלע פערמשפט אויף א יאהר טורמע, עווענטועל — אויסבעסערונגס-הויז.

מוזיקאלישע נאטיצען

אירען דע נוארע

דער נאמען זאגט גארנישט און זעהר פיל. א כאראקטער-זינגערין פון איוועט גילבער און איזא קרעמער-שלאג, זינגט לידער אויף אלע שפראכען (אויך יודיש-העבראאישע) און אין אלע לידער איז בולט די כאראקטעריסטיק פון יעדער שפראך. ווען אין איה'ס פראנצויזיש-אונגארישע „שאנסאנס" זיצט פראנצויזיש אונגארישעס בלוט, שפיגעלט זיך אפ אין די העפרעאיש-יודישע די יודישע טראגישע, ווי למשל: „אלי, אלי". די קינסטלערין איז פערוואנדעלט געווארען אזוי ווי אין א פערצווייפעלטע פיאנע-צייכען, פארוואס האבען מיר אויסגעשטאנען אזויפיל גיברענטע צרות? דאס ליד „אלי אלי" איז געזונגען געווארען מיט אזויפיל ליידענשאפט און דורכגעפיהלט געווארען דורך אזא טיפען שמערץ, אז קינסטלער און פובליקום האט עס געהייה'ט ביז צו טרעהרען (די קינסטלערין האט ממש געוויינט).

אנ'אנדער בילד האט זי ענטוויקעלט זינגענדיג „אמאל איז געווען א מעשה". טראגי-קאמיש זענען די אמאליגע יודישע מעשה'לעך און מערקווירדיג: ווי קאמיש זיי זאלען נישט זיין, בעגעהען זיי זיך נישט אהן דאס טראגישע. און דעם כאראקטער-צוג האט די זינגערין מייסטערהאפט אונטערגעשטראכען מיט איהר שעהנע סאפראן-שטימע (אין „פורטע" צו שארף, אבער זעהר הארציג און אנגענעהם אין פיאנע).

נאך די אלע מעלות, איז קיין וואונדער נישט, וואס אזא כאראקטער- און מימען זינגערין, האט ג'ויס ערפאלג.

D—ski.

קלאנג-קינא-טעאטער

APOLLO

היינט און פאלג. טעג!
פרעמירטער דאפעלטער פראגראם!
סענסאציע! דמאציע! שפאנונג!

„שפיאן פון האוואנא"
(דאס מיידעל פון האוואנא)

סענסאציאנעלע פאסירונגען פון א פרוי — א דעטעקטיוו, וועלכע ליקווידירט א געפערליכע באנדע מערדער איינברעכער

געשפענסט פון אריזאנע

גרויסער פילם פול מיט געפאהרען

אנהייב אין געוו. טעג 4 א זייגער נאכט.
שבת און זונטאג 12 א זייגער בייטאג.

ראדיא-פראגראם

מאנטאג, ד. 19 אקטאבער

11,58 צייט - סיגנאל. 12,10 גראמאפאן. 3,25 פארלעזונג. 3,45 קאמוניקאט פאר פישער און שיפער. 3,50 גראמאפאן. 4,20 לעקציע פראנצויזיש. 4,40 גראמאפאן. 5,10 פארלעזונג. 5,35 לייכטע מוזיק. 6,50 פערשידענעס. 7,15 קאמוניקאט פון לאדזער האנדעלס - קאמער. 7,25 גראמאפאן. 7,30 רעפערטואר. 7,40 גראמאפאן. 7.45 ראדיא-רעסע. 8.00 פעליעטאן. 8,15 מוזיק. 9,45 פעליעטאן. 10,00 רעוויו „מארסקע אקא" און קאמוניקאטען.

שיטרעז

מיט פאריזער שרינדען

ווי אויך פערטיגע שיטלען
ווערען ערשטקלאסיג און רעעל אויסגעארבייט
צו ביליגע פרייזען
ביי קערש, סקווערא ווא 15
לינקע אפיצינע, 1-שטער שטאק.

האללא! קליינג 240-80
KURJER KRAWIECKI
„GELASSENA"
Sienkiewicza 40, tel. 240-80
נעהמט-אן יעדע ארט גארדע אפע צום פרעסען, ווייגיגען, וואשען און פארבען. נעהמט-אן און שיקט אפ אהיים די ארבייט מיט איינענע שוק-יונגלעך.
רעיעלע בעהאנדלונג! סאלידע אויספיהרונג!

היינט פרעמיערע

מעכטיגע עראטישע דראמע אויפ'ן גרונד פון די הערליכע נאטור-בילדער פון דער זוניגער איטאליען, רייצענדע און מאלערישע איטאליענישע לידלעך. נחת-רוח פאר ספארטס-לייט.

אין די הויפט-ראלען:

Henri Foussell :רעזשי. דער פראנצויזישער פראדוקציע. הויפט מייסטערווערק פון

היינט פרעמיערע!

„אונזער איז די נאכט"

MARIE BELL i JEAN MURAT אין די הויפט-ראלען:

אויסער'ן פראגראם: א הערליכע קלאנג-צוגאבע „פרעהליכע שולע" און אקטואליטעטען.
אנהויב אין וואכענטעג 4.30 נאכמיטאג. שבת און זונטאג — 12 א זייגער בייטאג.

לעטשניצע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
רענטגען-אינסטיטוט
און ערצליך-דענטיסטישער קאבינעט
זגעזשער 17, טעל. 116-33
ד"ר גאלדשטיין-פאלאק אויגען-קראנקה פון 1—2
ד"ר וויינבערג אינערע, הערץ און לונגען פון 1—2 און פון 6—7
ד"ר יוסימאן נערוועז-קראנקה. פון 12—2
ד"ר סטופעל רענטגען פון 12—2 און 4—6
ד"ר פאפיערני פרויען- און געבורטס-הילף פון 1—11½
ד"ר דאנטאר כירורגישע קראנקה. פון 5—6
ד"ר ראקאווסקי נאז, האלז און אויערען-קר. פון 10—11, 2—3 און פון 6—7
ד"ר ראזענצווייג קינדער-קראנקהייטען פון 11—12 און פון 4—5
ד"ר רוזשאנער הויט- און געשלעכטס-קר. פון 1—2
ג. ראזעס צאהן - ארצט פון 9—1
א. גראדזענשיק צאהן-ארצט פון 3—7
צאהן-טעראפיע, פלאמבירונגען, קראנען, מאסטען א.א.וו. ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען א רענטגען-אינסטיטוט. — היילונג פון הויט-קראנקהייטען פון קאפ (פארך) מיט רענטגען-שטראלען, פאר בעשטראלונג און דורכלייכטונג, קווארץ-לאמפען, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע
אלע מעגליכע אנאליזען.
אימפונגען געגען שארלאך (שקארלאטין).
די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג.
וויזיטע אין שטאט.

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר וועגערישע הויט-קראנקה. און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אוראלאגישע און נערוועז-קראנקהייטען. קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט קאסמעטיק.
— — טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. — — פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. —
וויזיט 3 זל.

Dr. med. G. GERSZTAJN
ספעציאל-ארצט פאר אויגען-קראנקהייט
צוריקגעקעהרט
טראגוטא 12, טעל. 175-10.
נעהמט אן פון 11—1 און פון 7—8 אוו. 1754

Dr. med. REICHER
פאלודניאווא 28, טעל. 20193
ספעציאל-ארצט פאר מענער-שוועכע-בעהאנדלונג
נעהמט אן פון 8—11 פריה און פון 5—8 אווענט.
זונטאג און יום-טובים פון 9—1 בייטאג.

רעסטאראן!
„כארדינ"
31 פיעטריקאווער 31
גוטע מיטאגען צום פרייז פון זל. 1,25 און 1,75 זל.
מיט פערשידענע פליישען.
קומט און איבערצייגט אייך!

Dr. med.
A. URYSON
אינערליכע קראנקהייטען
11-טען ליסטאפאד 20,
טעלעפאן 215-85

Dr. med. H. GUTSZTADT
ספעציאל-ארצט פאר אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
ZACHODNIA 62 (Sródmiejska 14)
telefon 129-52.
נעמט אן פון 9—10 פריה און פון 5—7 אוונד.

Dr. MAZUR
צוריקגעקעהרט

עס ווערט געברויכט פון זאפארט
א יודישער
טעקסט-אפווארפער
צו ערקונדיגען אין אדמין. פון דער צייטונג.

וויכטיג פאר לאדז און פראווינץ!
מצבות פון 30 זל. אן ביז צו די טייערסטע גראניט דענקמאלען מיהר איך אויס ביליג און סאליד, אויף וואוויש בעזון איך די ג. קונדשאפט אויך אויף דער פראווינץ. קומט און איבערציינט אייך!
מיט אכטונג פירמע "Granit"
לאדז, פאמארסקא 39.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
נעמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9—1 פארמ.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Lekarz-Dentysta
St GELBERG
Zawadzka 14, tel. 108 33
צוריקגעקעהרט.
נעהמט אן פון 10—2 און פון 4—7 אווענד.

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראָך מערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאָפּ, אדער אזוי ווי א וואַסער-קאַן און עס פאַלט אראָפּ אין דעם פוס און דער קראַנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראַנדיג און שטאַרבליך. ספעציעל גוטע היילבאַנדאַזשען אויסגעצייכנט גוט דורך גרויסע פראָפעסאָרען מיט מיינע באַהאַנדלונג און פון דייטשן פראָפעסאָר

דאָקטאָר בראַכורסקיינג בעזונדערע ווייל דעם שמערצן און נעפּעהרליכסטען ברוך. אויך פאר הויקערס לייטנוגען מיט הייל-גאַרטעלען און אפּאַראַטן פאר פערקרומטע פיס און פּלאַטפוס ספּעציעלע אַנלאַגען אין די שיך. היינסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאָקן פאר די גרעסטע קראַנקע אדערן.

עמפפאַנגט פון 9 ביז 1 בײַטאָג און פון 3 ביז 7 אין אָוונט.

אָרטאָפּעדישע אנשטאַלט

Specialist J. RAPAPORT Ortoped
von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאָס פערזענליכע ערשײַנען פון די קראַנקע איז אומבעדינגט נויטיג. דיפּלאָמען האָבען אויסגעשטעלט פאָלגענדע אוניווערזיטעטס-פּראָפעסאָרען: פּראָפ. ד"ר באַראַנטש, פּראָפ. דר. י. מאַרישלער, פּראָפ. ד"ר בר. קיטלאַנאָווסקי און אויך אַנדערע.

מיר נעהמען אויך אָן סערוויכערטע פון דער קראַנקען-קאַסע.

דאַנקזאַגונג.

איך מאַך עפענטליך בעקאַנט, אז א דאַנק דעם ספּעציאַליסט דיר. י. ראַפּאַפּאָרט, וואָלטשאַנסקא אין לאָדז, וואָלטשאַנסקא 10, בין איך גענצליך בעפרייט געוואָרען פון קרומע פליצעס. דעם 1. דעצעמבער 1930 האָט מיר ה' דיר. ראַפּאַפּאָרט פערלאַנגט באַנדאַזשען לויט זיין מעטאָדע און נאָך א חודש האָב איך קאָנסטאַטירט, אז כ'בין גענצליך אויסקורירט. כ'בין אלט 61 יאָהר, בין איך געוואָרען אָפּערירט אויף קרומע פליצעס אהן ערפאָלג און האָב הײַנט איך מיך געזונד און עמפּפעהל דעם דאָזיגען ה' דיר. אלע ליידענדע אויף ברוך-קראַנקהייטען

(–) **Józef Rydel,**
Nowe-Chojny, ul. Majowa 5.

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צוריקגעקעהרט

צעגעלניאַנאַ 4, טעל. 90-216

ספּעציאַל-אַרצט פאר הויט- און וועגערישע קראַנקהייטען, מענער-שוועכע, אלע ארט אנאַליזען, עלעקטראָטעראַפּיע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.

נעמט אָן פון 8–2 און פון 5–9 אָוונט.
בעזונדערע וואַרטע-צימער פאר פרויען.

Dr. med.
Haltrecht

ספּעצ.-אַרצט פאר הויט און געשלעכטס-קראַנקה.,
נעהמט אָן פון 8—11 פריה
פון 1–2 נאָכמיטאָג און פון 6 ביז 9 אָוונט.
זונטאָג פון 9 ביז 12 בײַטאָג.
פּיעטריקאָווער 10
טעל. 21-245.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע פּרייזען.

Dr. med.
H. LUBICZ

ספּעציאַליסט פאר הויט, וועגערישע און געשלעכטס-קראַנקהייטען
צעגעלניאַנאַ 7 (פריהער 43) טעל. 13-142.
עמפפאַנגס-שעה'ן 8–10, 12–2 און 5–8, זונטאָג אין יו"ט 9–1. פאר דאַמען בעזונדערער וואַרטע-זאַל

Dr. med.
W. Eychner

גינעקאָלאָג-אַקושער
11 זגערזשער 11
טעלעפאָן 72 134
נעמט אָן פון 3–4 נאָכמ. און פון 7 – 9 אָוונט.

קלאַנג-קינאָ
MIMOZA

קילינסקיעגאָ 178

היינט און פאָלגענדע טעג!
גרויסע פראַנצ. קלאַנג-פּראָדוקציע א.ג.

„אונטער די דעכער פון פּאַריז"

אין די הויפּט-ראָלען:
ALBERT PREJEAN
i POLA ILLERY

אָנהויב 4 נאָכמ., שבת און זונטאָג 2 בײַטאָג
אויפ'ן ערשטן סעאַנס אלע פּלעצער 60 גר.

אויטאָגענישע שווייסונגען
מעטאַל-בעאַרבייטונגען
שלאָסערײַ-אַרבייטען
מאַשינען-טיילען
פיהרט אויס ביליג

J. REDER, Łódź
קאָנסטאַנטינער 11/13
(רוג זאַכאָדניאַ)

דאָס דאַרפען אלע וויסען!

איז מיין ביוראָ ווערט געשריבען און ערלעדיגט מיט ערפאָלג אלערליי בּיטעס, רעקורסען, אַפּעלאַצ עס אין אלע אינסטיטוציעס, ווי: סאַנדאָווע, סקאַרבאָווע, וואָיעוואָדזקע, אדמיניסטראַציע א.ז.וו. ווי אויך אַקטען, קאָנטראַקטען, פונקטאַציעס, פּריוואַט-קאָרעספּאָנדענץ, איבערשרייבונגען אויף די מאַשין. איבערזעצונגען אין פערשיד. שפּראַכען. בעזונדערע אָבטיילונג פאר אינקאַסאָ, פּראָטעסטירטע וועקסעל. גערעכנט די אדרעס:

פּיעטריקאָווער 44
צווייטע לינקע אָפיציגע, 1. שט.
דורכגאַנג – פּילסודסקיעגאָ (וואָסכאָדניאַ) 63.
מיט אַכטונג **ג. גרינבוים.**

יעדער איינציגער

האָט זיך איבערציינגט, אז פאר

מעבעל

דיוואַנען, פעלצען, נייה-מאַשינען, גאַרדעראָבען או"וו צאָהלט די העכסטע פּרייזען

א. ווייצמאַן שענקעוויטש 23

טעלעפאָן 00-191.
בײַ מיר איז שטענדיג פערשידען געניצטע מעבעל אין גוטען צושטאַנד צו פערקויפען.

קלאַנג-קינאָ-טעאַטער
ZACHETA
26 זגערזשער 26

הײַנט און פאָלגענדע טעג!

די גרעסטע פילם-רעוואָלוציע פון דער וועלט – א ריזיגע דראַמאַטישע דראַמע א. ג.

פון וואַנען ס'איז נישטאָ קיין צוריקוועג

אין דער הויפּט-ראָלע: די בעצויבערנד-שעהנע **ITA RINA**

אין גרעסטען פילם-סוקצעס פון דער לעצטער צייט. – טראַגעדיע פון א פערגוואַלדיגטער פרוי.

נעכסטער פּראָגראַם: נעכסטער פּראָגראַם:
„די ליבע אין מדבר"

אָנהויב אין געוו. טעג 4 נאָכמ. שבת, זונטאָג 12 בײַטאָג.

אכטונג! צוליב'ן קריזיס איז אין
הערען- און דאַמען-פריזיר-סאַלאָן
פון **מ. קופּקאַ, פּאָלודניאָוואַ 12**

(רוג וואָסכאָדניאַ), טעל. 40-119
געוואָרען די פּרייזען בעדײַטענד פערקלענערט.

דאַמען-סאַלאָן:		הערען-סאַלאָן:	
שערען און אָנדולאַציע מיט אײַזען	1.60 זל.	ראַזירען מיט קעלניש וואַסער	30 גר.
אָנדולאַציע מיט אײַזען	1.—	שערען	50
וואַסער-אָנדולאַציע	1.50	א יונגען	40
וואַשען און קאָפּ-טרוקענען	80 גר.	קאָפּ-וואַשען	40
מאַניקיור	60	האָר-טרוקענען	40
שערען	60	מאַסאַזש	40

פרייזען פאר זעמטליכע מלאָכות און פאַרבען די האָר זענען בעדייטענד פערקלענערט. ערשטקלאַסיגע בעדינונג! **אכטונג!** דער פּריזקוראַנט איז גילטיג א גאַנצע וואָך, א חוץ פרײַטאָג, שבת און יום-טוב.

ZAKŁAD FOTOGRAFICZNY
„POLONJA"
ŁODZ, Sw. JERZEGO Nr. 11.

דערמיט מאַך איך בעקאַנט מייגע געעהרטע קונדשאַפט, אז אין מיין אַטעליער איז דורכגעפיהרט געוואָרען א גרינדליכער רעמאָנט מיט גאַנץ נייע דעקאָראַציעס און קאָסטיומען קאַווקאַזער, מזרח און פערשידענע קאָוובאָיסקע. יעדער קען זיך פאָטאָגראַפירען אהן צוצאָהלונג.

א פּרעמיע! יעדער איינציגער, וואָס בעשטעלט
6 ברוינע פאָטאָגראַפיעס פאר 3 זל.
בעקומט **א שפּיגעלע** מיט זיין אייגענער פאָטאָגראַפיע אומזיסט. גרויסע פּאָרטרעטען מאַך איך צו זעהר ביליגע פּרייזען.
מיט אַכטונג
„POLONJA"
דיפּלאָם. פאָטאָגראַף
לאָדז, יעזשעגאָ 11.
צופאָהר מיט טראַמוואַי נומ' 3.

קליינע אנאָנסען

פרייז פון אַנאָנס ביז 15 ווערטער נור 1 זל.

צו מיטען און פערמיטען פערשידענע וואוינונגען אין אַלטע און נייע הייזער, געוועלבער, לאָקאַלען האַנדלאָווע פּאַבריטשנע, מעבלירטע צימערען מיט די בעסטע בעדינגונגען ווערט ערלעדיגט אין ביוראָ „לאָקאַם" פּיעטריקאָווער 62 פראָנט 2. שטאָק טעלעפאָן 15-166 איינלייטענדע אינפאָרמאַציעס אומזיסטע סאָלידע.

פערשידענעס

צו פערקויפען העגטשקע-מאַשינען אין גוטען צושטאַנד, וואַרשאַווסקי, סאַרגאָוואַ 39. צופאָהר טראַמוואַי נומער 10 און 16. 7045

אַ שאַמאַט-קוך אין גוטען צושטאַנד ווערט געזוכט צו קויפען, זגערזשער 42, פראָנט, 1-טער שטאָק, בײַ דאָבזשינסקי.

מאַשין-לעכער ווערען אָנגענומען און פּינקטליך אויסגעפיהרט בײַ נאָרדמאַן, שרודמיעסקאַ 8, רעכטע אָפיציגע, 2-טער איינגאַנג, 2-טער שטאָק.

אַ שאַמאַט-אויווען אין גוטען צושטאַנד ווערט געזוכט צו קויפען, צוקער-מאַן, וואָסכאָדניאַ 35 פראָנט 3-טען שטאָק.

עס איז נויטיג

סטודענט געזוכט אַ יונגערע פּאַדרענטשנע צו אַ שניידערין, אַל. 1. מאַי 36אַ, איינגאַנג דורכ'ן געוועלב, בײַ מאַלינסקי. 7044

אַ קוואַליפיצירטער מעכער בעשטעלטער שניידער זוכט אַ פּאָסטען צו דער אַרבייט. צו ערפאַהרען אין אַדמיג. 7046

לאָקאַלען

איבערצוגעבען 2 צימער און קוך מיט בעקוועמליכקייט אין צענטער פון שטאָט אויף באַרוטאָוויטש-גאַס. גענויערס צו ערפאַהרען אין אַדמ.

2 שטובען מיט אַ קוך אויף חודש-געלד אָהן אָפּטרעט-געלד ווערט געזוכט. אָפּערטען אין אַדמיניסטראַציע פאַר „י. ד.".

אַן אָרט צו שלאָפען פאַר 2 אַנשטענדיגע יונגלייט איז אָפּצוגעבען, פּיעטריקאָווער 33, אין 2-טען הויף, פּאַרטער.

געוו. אַסיסטענט פון די קליניקען פון אוניווערזיטעט אין בערלין

Dr. MED. STARKER

וועגערישע, הויט, האָר און בלאַז-קראַנקהייטען
12 שרודמיעסקאַ 12
טעל 87-126
נעהמט אָן פון 9–11 און פון 4–8 אָוונט.
זונטאָג און יום-טוב פון 9 ביז 1 מיטאָג.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פּרייזען

Dr. Med.
M. Wajnberg

ספּעציאַל אַרצט פאר נערווען-קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט.
ZEROMSKIEGO 25 (פאַנסקאַ)
טעל. 20-172
נעהמט אָן נאָכמיטאָג. פון 5 ביז 7

כעמיש-באַקטעריאָלאָגישע לאַבאָראַטאָריע
– פון –
מאַגיסטער נ. שאַץ
פּיעטריקאָווער 37, 2 שטאָק פראָנט
אַנאַליזען פון קאַל, אורין, לייכעך א. אנד.
מעסיגע פּרייזען.

„SANATO"

כירורגיש-וועכנעריז-אנשטאַלט
אַגראַדאָוואַ 10, טעל. 57-213
1-טע און 2-טע קלאַס

גינעקאָלאָגיש-וועכנעריז-אַבטיילונג

ד"ר מעד. ש. איינער, ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מעד רײַטלער-סוריאַנסקאַ ד"ר מעד. וו. אייכנער

פּרייז פון א געבורט
אין 2-טען קלאַס צוזאַמען מיט פערהיטונגס-מיטלען
200 זל.

אויפזיכט איבער'ן קינד ד"ר מעד. י. פּאַלאַטש
כירורגישע אַבטיילונג פון ד"ר מעד. מ. קאַנטאָר
עמפּפאַנגס-שעה'ן פון 1 ביז 2 נאָכמיטאָג.
אויגען-אַבטיילונג פון ד"ר מעד. י. קראַוש
עמפּפאַנגס-שעה'ן פון 11 ביז 12 נאָכמיטאָג.

Dr. Różaner

ספּעציאַליסט פון הויט און וועגערישע קראַנקהייטען, מענער-שוועכע און קינדערלאָזיגקייט
נאַרוטאָוויטשאַ 9, טעלעפאָן 98-128
נעמט אָן פון 8–10; 4–8 אָוונט.
זונטאָג פון 9 ביז 10 פריה.

אַנאָנסען-פּרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פרײַטאָג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפּאַלטען
אין טעקסט—40 „ „ „ „ 60— „ „ „ „ 4 „
נאָכ'ן טעקסט—12 „ „ „ „ 18— „ „ „ „ 8 „
פאר א מילימעטער-שורה: איבער דער שטאָט 50 פּראָצ. טייערער. אויסל. 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א וואָרט

אַבאָנאַמענטס-פּרייז: אין לאָדז – 5 זל. א חודש מיט אָפּטראָגען א היים; אויף דער פּראָווינץ 6–זל. א חודש; אין אויסלאַנד – 8 זל.
פאר'ן אינהאַלט און טערמינען פון די אַנאָנסען איז דער פערלאַג נישט פעראַנטוואָרטליך
די אַדמיניסטראַציע איז אָפען בײַטאָג און בײַנאַכט.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.